

załącznik do uchwały nr .....
Rady Powiatu Lęborskiego
z dnia .....

**PROGRAM
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
POWIATU LĘBORSKIEGO
NA LATA 2020-2022**

Lębork, 2020 roku

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	3
I. PODSTAWA PRAWNA PROGRAMU	5
II. SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ	6
2.1. Rodzinne formy pieczy zastępczej.....	8
2.2. Instytucjonalne formy pieczy zastępczej.....	9
III. DIAGNOZA FUNKCJONOWANIA PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE LĘBORSKIM	12
3.1. Organizacja pieczy zastępczej w Powiecie Lęborskim	12
3.2. Zakres nadzoru i kontroli pieczy zastępczej.....	21
3.3. Stan rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w Powiecie Lęborskim	25
3.4. Realizacja zadań na rzecz pieczy zastępczej w Powiecie Lęborskim	36
3.5. Realizacja zadań na rzecz usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej	51
IV. CELE, KIERUNKI DZIAŁAŃ I ZADANIA W RAMACH PROGRAMU	57
4.1. Cele Programu	57
4.2. Kierunki działań i zadania Programu	58
4.3. Realizatorzy i wskaźniki realizacji Programu	62
V. LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH	68
VI. ŹRÓDŁA I ZASADY FINANSOWANIA	69
VII. ADRESACI PROGRAMU	72
VIII. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU	72
Spis tabel:	74
Spis wykresów:.....	74

WPROWADZENIE

„Dla dobra dzieci, które potrzebują szczególnej ochrony i pomocy ze strony dorosłych, środowiska rodzinnego, atmosfery szczęścia, miłości i zrozumienia, w trosce o ich harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność życiową, dla zapewnienia ochrony przysługujących im praw i wolności, dla dobra rodziny, która jest podstawową komórką społeczeństwa oraz naturalnym środowiskiem rozwoju, i dobra wszystkich jej członków, a w szczególności dzieci, w przekonaniu, że skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami”¹ - to słowa preambuły ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2019 roku, poz. 1111, z późn. zm.), które od lat wyznaczają cele i kierunki działań pieczy zastępczej. Preambuła niosąca przesłanie szeroko rozumianej pieczy zastępczej.

System pieczy zastępczej, obejmujący pieczę rodzinną i instytucjonalną, podlega nieustannym zmianom. Dokonują się one w obszarach polityki społecznej, na kanwie idei prymatu rodziny, celem tworzenia i wdrażania rozwiązań, dążących do zabezpieczenia dzieciom pozbawionym możliwości życia w rodzinie generacyjnej, pieczy zastępczej w jej rodzinnych formach. Mimo zastosowania wachlarza wsparcia rodzin naturalnych wciąż wiele dzieci przebywa i jest umieszczanych w pieczy zastępczej, jego ważną sekwencją jest zadbanie o optymalne funkcjonowanie rodzinnych form pieczy zastępczej. To zadanie na podstawie obowiązującego prawa, w głównej mierze, przypisane jest samorządom szczebla powiatowego.

Do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej². Przygotowano dokument w oparciu o diagnozę potrzeb lokalnego środowiska, wyznaczając cele i kierunki działań w zakresie systemu pieczy zastępczej w powiecie lęborskim na lata 2020 – 2022. Opracowany Program jest zgodny z założeniami Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Lęborskim na lata 2012 – 2020³, koncepcją Wojewódzkiego Programu Wspierania Rodziny

¹ Preambuła ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2019 roku, poz. 1111, z późn. zm.). Dalej jako ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

² Ibidem, art. 180 pkt. 1.

³ Uchwała Nr XXV/192/2012 Rady Powiatu Lęborskiego z dnia 18 grudnia 2012 roku w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Lęborskim.

i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2014 – 2020⁴ (cel szczegółowy 3 - Rozwój rodzinnej pieczy zastępczej), a także z kierunkami polityki prorodzinnej państwa.

Opracowanie i realizacja Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na trzy kolejne lata, ma na celu kontynuację i rozwój realizacji założeń przyjętych w dotąd obowiązującym dokumencie, nałożonych przez ustawodawcę. W 2012 roku powstał Program na lata 2012 – 2014 (uchwała nr XVI/122/2012 Rady Powiatu Lęborskiego z dnia 30 marca 2012 roku), został on zmieniony i wydłużono termin jego realizacji na lata 2013 – 2015 (uchwała nr XXVIII/228/2013 Rady Powiatu Lęborskiego z dnia 24 maja 2013 roku). Następnie przyjęto do realizacji Program na lata 2016 – 2018 (uchwała nr XXVII/159/2016 Rady Powiatu Lęborskiego z dnia 6 października 2016 roku). Program na lata od 2017 do 2019 roku uwzględniał zwiększenie limitu rodzin zastępczych zawodowych oraz potencjał i potrzeby lokalnego środowiska pieczy zastępczej.

Niniejszy Program, sporządzono w oparciu o diagnozę przeprowadzoną wśród opiekunów zastępczych i osób wykonujących zadania na rzecz pieczy zastępczej w 2019 roku. Zawiera on cele i kierunki działań w perspektywie trzyletniej, które będą podejmowane głównie przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jako organizatora pieczy zastępczej w Powiecie Lęborskim. Uwzględnia potrzeby środowiska lokalnego pieczy zastępczej, w szczególności dzieci i młodzieży przebywających w rodzinach zastępczych i placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Wskazuje przede wszystkim na konieczność rozwoju jakościowego i ilościowego pieczy zastępczej, tworzenia nowych zawodowych rodzinnych form pieczy zastępczej, prowadzenia szkoleń dla wszystkich rodzin zastępczych, promocję rodzicielstwa zastępczego na terenie Powiatu oraz kontynuację zapewniania specjalistycznego wsparcia dla środowiska pieczy zastępczej. Bierze także pod uwagę podejmowanie działań na rzecz standaryzacji instytucjonalnej pieczy zastępczej i rozwoju warunków sprzyjających indywidualizacji pracy z dzieckiem oraz poprawy funkcjonowania wychowanków opuszczających pieczę zastępczą. Jako ważny obszar determinujący rozwój pieczy zastępczej w środowisku lokalnym, wskazuje także synergii działalności podmiotów realizujących zadania w ramach wpierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

---

⁴ Uchwała Nr 943/XLIV/14 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 27 października 2014 roku.

I. PODSTAWA PRAWNA PROGRAMU

Program powstał na podstawie art. 180 pkt. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2019 roku, poz. 1111, z późn. zm.), który jako zadania własne powiatu wskazuje „opracowanie i realizację 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych”⁵.

Realizacja zadań związanych z funkcjonowaniem pieczy zastępczej uregulowana jest przede wszystkim w następujących aktach prawnych:

- Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997 roku, nr 78, poz. 483),
- Konwencji o Prawach Dziecka przyjętej przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 roku,
- ustawie z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2019 roku, poz. 1111, z późn. zm.),
- ustawie z dnia 25 lutego 1964 roku Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t.j. Dz. U. z 2015 roku, poz. 2082, z późn. zm.),
- ustawie z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2019 roku, poz. 1507, z późn. zm.),
- ustawie z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2019 roku, poz. 511, z późn. zm.),
- ustawie z 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015 roku, poz. 1390, z późn. zm.),
- ustawie z dnia 26 października 1982 roku o postępowaniu w sprawach nieletnich (t.j. Dz. U. z 2018 roku, poz. 969, z późn. zm.),
- rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 roku w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011 roku, nr 292, poz. 1720),
- rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 sierpnia 2012 roku w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie (Dz. U. z 2012 roku, poz. 954).

---

⁵ Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, art. 180 pkt. 1.

Działania w zakresie rozwoju pieczy zastępczej, zawarte w niniejszym Programie, zgodne są ze:

- Strategią Rozwoju Województwa Pomorskiego 2020, przyjętą uchwałą nr 458/XXII/12 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 24 września 2012 roku,
- Strategią Polityki Społecznej Województwa Pomorskiego na lata 2014 – 2020, przyjętą uchwałą nr 763/XXXV/13 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 20 grudnia 2013 roku,
- Wojewódzkim Program Wsparcia Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na lata 2014–2020, przyjętym uchwałą nr 943/XLIV/14 Sejmiku Województwa Pomorskiego z dnia 27 października 2014 roku.

II. SYSTEM PIECZY ZASTĘPCZEJ

Pieczą zastępczą nad dzieckiem jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez jego rodziców. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest podstawowym aktem prawnym szczegółowo regulującym funkcjonowanie pieczy zastępczej w Polsce. Ustawa opiera się na trzech zależnych od siebie i kolejno po sobie następujących, założeniach odnoszących się do sprawowania opieki i wychowania nad dziećmi:

1. „Jeżeli rodzina nie wypełnia należycie zadań opiekuńczych i wychowawczych względem dziecka, to należy dla niej zorganizować wsparcie w środowisku lokalnym.
2. Jeżeli owo wsparcie nie da pożądanego efektu, wówczas należy rozważyć udzielenie rodzinie pomocy poprzez umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej, której celem strategicznym jest stworzenie warunków do powrotu dziecka do rodziny.
3. W sytuacji kiedy powrót dziecka do rodziny jest niemożliwy, wówczas należy rozważyć umieszczenie dziecka w rodzinie adopcyjnej”⁶

Dopiero, gdy wskazane rozwiązania nie mogą być zastosowane, należy stworzyć dziecku warunki do stałej opieki i wychowania w pieczy zastępczej i w ten sposób ustabilizować jego sytuację.

---

⁶ M. Andrzejewski, *Ewolucja pieczy zastępczej przez pryzmat nowych regulacji prawnych*, w: *Spoleczeństwo rodzinie - rodzina społeczeństwu*, pod red. A. Pryba, *Teologia i Moralność*, t. 11, Wydział Teologiczny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań 2012, s. 105.

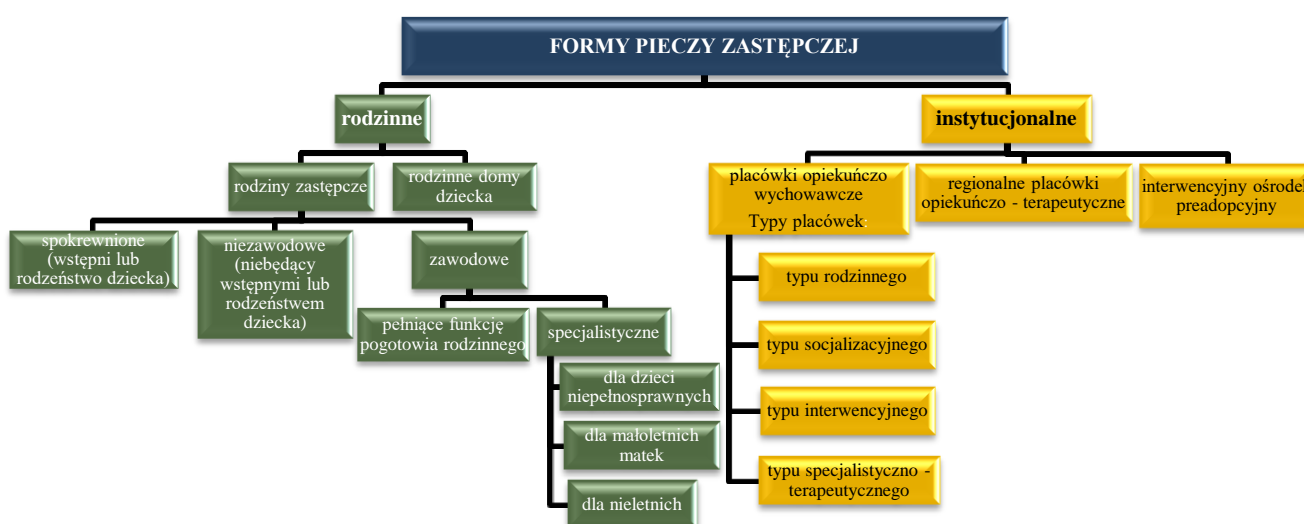
Zadania pieczy zastępczej zdefiniowano ustawie⁷, gdzie wymienia się je jako zapewnienie, oprócz pracy z rodziną naturalną, także „przygotowanie dziecka do godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych, a także zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych”.

Zadania z zakresu systemu pieczy zastępczej należą do kompetencji jednostek organizacyjnych samorządu terytorialnego - powiatów, a w nich w szczególności do powiatowych centrów pomocy rodzinie, organizatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Pieczka zastępcza nad dziećmi sprawowana jest w Polsce w dwóch formach – rodzinnej i instytucjonalnej. Zasady ich organizacji i prosperowania uregulowane są w ustawie. Jest to rodzaj usług społecznych, będących dopełnieniem i uzupełnieniem wsparcia rodzin naturalnych, które z różnych względów nie mogą zapewnić swoim dzieciom opieki i wychowania.⁸

Ustawa wymienia, w ramach tych form, różne typy podmiotów sprawujących pieczę zastępczą, które przedstawiono na poniższym schemacie.

Schemat 1. Formy pieczy zastępczej

⁷ Art. 33 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

⁸ *Polityka społeczna. Zarys wykładu wybranych problemów*, pod red. L. Frąckiewicz, Wydawnictwo Śląsk, Katowice 2002, s. 80.

2.1. Rodzinne formy pieczy zastępczej

Rodzinne formy pieczy zastępczej tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim. Rodziną zastępczą spokrewnioną mogą być tylko wstępni lub rodzeństwo dziecka, natomiast inne osoby mogą tworzyć pozostałe rodzinne formy pieczy zastępczej, czyli rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową lub rodzinny dom dziecka.

Określona jest ilość dzieci lub osób pełnoletnich pozostających w pieczy zastępczej, pod opieką rodzinnych form pieczy zastępczej i tak:

- w rodzinie zastępczej zawodowej i niezawodowej może przebywać do trójki dzieci,
- w rodzinnym domu dziecka może przebywać do ośmiorga dzieci⁹.

Wyjątkiem od wskazanych limitów jest konieczność umieszczenia liczniejszego rodzeństwa, ale może to wystąpić tylko w sytuacji wyrażenia zgody prowadzących oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii koordynatora rodziny pieczy zastępczej. Rodziny zastępcze zawodowe i prowadzący rodzinny dom dziecka zawierają z właściwym starostą umowę o pełnienie tych funkcji na odpowiednio minimum 4 i 5 lat. Kontrakty te oparte są na zasadach Kodeksu cywilnego, dotyczących umów zlecenia, ale okres pełnienia funkcji pieczy zastępczej w tej formie wlicza się do okresu pracy wymaganego do nabycia lub zachowania uprawnień pracowniczych.

Formą rodzinnej opieki nad dzieckiem jest rodzina zastępcza. Głównym zadaniem rodziny zastępczej jest zapewnienie właściwych warunków wychowania i rozwoju dziecku pozbawionemu szansy wychowania w rodzinie biologicznej.

Formy rodzinnej pieczy zastępczej zgodnie z art. 39 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej:

rodziny zastępcze:

- spokrewnione (małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka),
- niezawodowe (małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka),
- zawodowe, w tym:
  - pełniące funkcję pogotowia rodzinnego,
  - specjalistyczne;

---

⁹ Art. 53 i art. 61 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W niezawodowej i zawodowej rodzinie zastępczej w tym samym czasie może przebywać nie więcej niż 3 dzieci lub osób które osiągnęły pełnoletność, przebywając w pieczy zastępczej. W przypadku konieczności umieszczenia w rodzinie zastępczej licznego rodzeństwa liczba dzieci może się zwiększyć za zgodą rodziny zastępczej oraz przy pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

W zawodowej rodzinie zastępczej charakterze pogotowia rodzinnego umieszcza się nie więcej niż 3 dzieci na okres 4 miesięcy do czasu unormowania życiowej sytuacji dziecka, w wyjątkowych sytuacjach pobyt za zgodą organizatora rodzinnej pieczy zastępczej może być przedłużony do 8 miesięcy lub do czasu zakończenia postępowania sądowego.

W rodzinie zastępczej zawodowej specjalistycznej umieszcza się dzieci legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności oraz dzieci na podstawie ustawy z dnia 26 października 1982 roku o postępowaniu w sprawach nieletnich.

W rodzinnym domu dziecka w tym samym czasie nie może przebywać więcej niż 8 dzieci lub osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. Liczba umieszczonych dzieci może się zwiększyć po uzyskaniu zgody prowadzącego rodzinny dom dziecka i pozytywnej opinii koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Rodziny pomocowe natomiast sprawują opiekę nad dzieckiem w przypadku czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą.

2.2. Instytucjonalne formy pieczy zastępczej

Instytucjonalna piecza zastępcza ma zabezpieczać opiekę nad małoletnimi, jako konieczna alternatywa w sytuacji, gdy dziecko nie może być umieszczone w pieczy rodzinnej. W Polsce dąży się do ograniczenia roli instytucji w opiece zastępczej. Ogranicza się w prawodawstwie, zarówno ilość miejsc dla wychowanków placówek, jak również podwyższa wiek małoletnich, którzy w takich formach pieczy mogą przebywać i być w nich umieszczani. Wdrażanie tych ustawowych zapisów, tzw. dochodzenie do standardów, jest etapowe i rozłożone w czasie do 2021 roku. Instytucjonalne formy opieki obejmują takie placówki jak: opiekuńczo – wychowawcze, regionalne opiekuńczo – terapeutyczne oraz interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

Placówki opiekuńczo – wychowawcze są prowadzone jako podmioty różnego typu: socjalizacyjnego, interwencyjnego, specjalistyczno-terapeutycznego i rodzinnego. Wszystkie mają zabezpieczyć opiekę i wychowanie dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej, różniąc

się jednak organizacją, określonymi standardami ilości miejsc, wieku umieszczanych dzieci, osób zatrudnionych, okresem możliwego pobytu wychowanków czy trybem przyjmowania dzieci. Poza placówką rodzinną, pozostałe mogą łączyć realizowane zadania.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze typu socjalizacyjnego, interwencyjnego i specjalistyczno-terapeutycznego są formą pieczy zastępczej, dostępną tylko dla starszych dzieci, obecnie umieszczane są i mogą przebywać tu dzieci powyżej 10 roku życia.¹⁰ Finansowanie pobytu dzieci w tych placówkach opiekuńczo-wychowawczych odbywa się przez ponoszenie średniomiesięcznych wydatków na utrzymanie dziecka, określanych corocznie przez właściwego starostę.

Jednym z celów przebudowy rozwiązań w zakresie zastępczej pieczy nad dzieckiem w świetle ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej jest doprowadzenie do ograniczenia roli placówek opiekuńczo-wychowawczych. Instytucje przeznaczone mają być dla dzieci starszych od 10 roku życia, wymagających szczególnej opieki, które mają trudności w przystosowaniu się do życia rodzinnego. Wyjątkowo dopuszcza się możliwość przebywania w placówkach opiekuńczo-wychowawczych dzieci młodszych wymagających specjalistycznej terapii, dla których, z uwagi na stan zdrowia dziecka nie będzie możliwe znalezienie zawodowej rodziny zastępczej, mogącej zapewnić odpowiedni poziom usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych. Umieszczenie dziecka w całodobowej placówce opiekuńczo-wychowawczej będzie mogło mieć miejsce po wyczerpaniu możliwości zatrzymania go w rodzinie własnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka. Należy mieć na uwadze, że pobyt dziecka w placówce powinien mieć charakter przejściowy, do czasu jego powrotu do rodziny własnej lub umieszczenia w rodzinie zastępczej.

W tej sytuacji bardzo ważne jest, aby pracownicy instytucji opiekuńczo-wychowawczej od początku pobytu dziecka prowadzili pracę z jego rodziną we współpracy z asystentami rodzinnymi w gminach. Pozostawienie tej formy pieczy nad dzieckiem wymusza dokonanie istotnych zmian w funkcjonowaniu tych placówek. Przede wszystkim konieczne jest, aby zapewniały one swoim wychowankom warunki zbliżone do domowych i tym samym przygotowywały do samodzielnego, odpowiedzialnego funkcjonowania w dorosłym życiu. Realizacja powyższych zamierzeń oznacza, że liczba

---

¹⁰ Placówki opiekuńczo-wychowawcze mają być dostępną formą pieczy zastępczej tylko dla starszych dzieci tj. od 10 roku życia. Od 01.01.2017 roku w placówkach tych mogły być umieszczane dzieci powyżej 10 roku życia, natomiast do dnia 31.12.2019 roku dzieci, które przebywały w placówce musiały mieć skończone 7 r.ż., a od 1.01.2020 roku mogą to być tylko wychowankowie, którzy ukończyli 10 rok życia.

dzieci kierowanych do placówek powinna w najbliższych latach sukcesywnie ulegać zmniejszeniu.

W ustawie nie wskazuje się zadań placówki typu socjalizacyjnego, ale należy odnieść się do ogólnych uwarunkowań obowiązujących funkcji placówek opiekuńczo-wychowawczych, których podstawowe zadania to:

- zapewnienie dziecku całodobowej opieki i wychowania oraz zaspokajanie jego niezbędnych potrzeb, w szczególności bytowych, rozwojowych, emocjonalnych, społecznych i religijnych,
- realizacja przygotowanego we współpracy z asystentem rodziny planu pomocy dziecku,
- umożliwienie kontaktu dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej,
- podejmowanie działań w celu powrotu dziecka do rodziny, znalezienia rodziny przysposabiającej lub umieszczenia w rodzinnych formach pieczy zastępczej,
- zapewnienie dziecku dostępu do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych,
- obejmowanie dziecka działaniami terapeutycznymi,
- zapewnienie korzystania z przysługujących świadczeń zdrowotnych.

Liczba i wiek dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych:

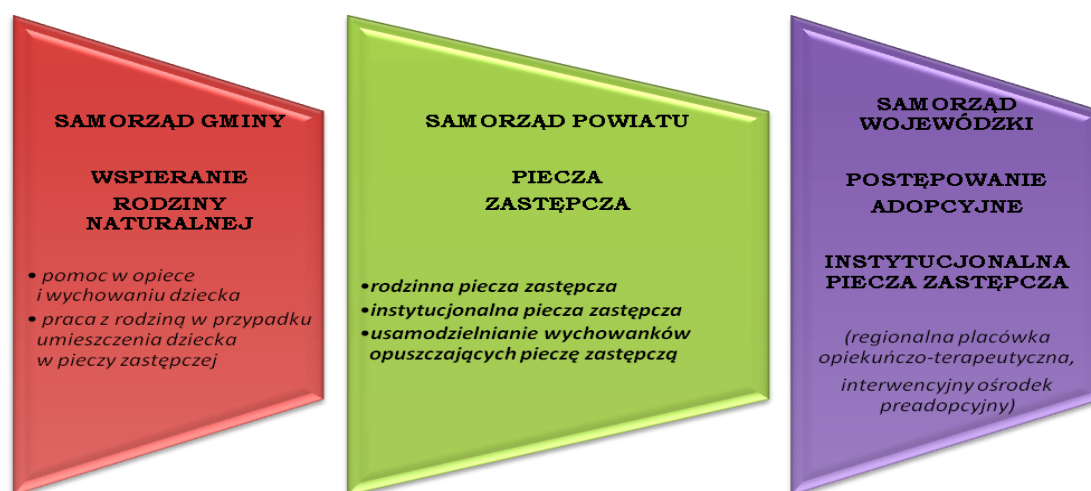
- w okresie od 1.01.2012 roku do 31.12.2020 roku – maksymalnie 30 dzieci,
- od 1.01.2021 roku – nie więcej niż 14 dzieci,
- od 1.01.2020 roku – przebywają i mogą być umieszczane dzieci powyżej 10 roku życia.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej dzieli kompetencje w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej między samorząd gminny, powiatu i wojewódzki. Program kładzie nacisk na łączenie dwóch kierunków działań:

- profilaktycznych, wspomagających i wspierających rodzinę biologiczną dziecka, przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, co należy do obowiązków gminy,
- zabezpieczających pieczę zastępczą poprzez zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności ich sprawowania przez rodziców biologicznych, które należą do zadań własnych powiatu oraz w węższym zakresie do samorządu województwa.

Szczegółową organizację systemu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej obrazuje schemat.

Schemat 2. Organizacja systemu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej

Źródło: opracowanie własne

III. DIAGNOZA FUNKCJONOWANIA PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE LĘBORSKIM

3.1. Organizacja pieczy zastępczej w Powiecie Lęborskim

W Powiecie Lęborskim, zadania z zakresu systemu pieczy zastępczej, przypisane zgodnie z ustawą z 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, powiatowym centrom pomocy rodzinie oraz organizatorom rodzinnej pieczy zastępczej, realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku. Obowiązki i kompetencje Centrum, w tych obszarach działania, zostały uregulowane w następujących dokumentach:

- statut Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie - nadany uchwałą Nr IV/18/2015 Rady Powiatu Lęborskiego z dnia 30 stycznia 2015 roku,
- Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku – nadany uchwałą Nr 131/2019 Zarządu Powiatu Lęborskiego z dnia 4 grudnia 2019 roku.

Regulamin organizacyjny PCPR określa, iż podstawą struktury organizacyjnej PCPR są działy, zespoły i samodzielne stanowiska pracy. Dział jest podstawową komórką organizacyjną zajmującą się określoną problematyką i działalnością w sposób kompleksowy lub kilkoma pokrewnymi zagadnieniami, których realizacja w jednej komórce organizacyjnej umożliwi prawidłowe zarządzanie i organizację pracy. Zgodnie z przyjętym regulaminem organizacyjnym, zadania systemem pieczy zastępczej w powiecie lęborskim realizowane

są przez Dział Pieczy Zastępczej, w skład którego wchodzi następujące komórki organizacyjne: Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej, Zespół ds. Instytucjonalnej Pieczy Zastępczej i Świadczeń oraz Mieszkanie chronione treningowe.

3.1.1. Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej

Zespół ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej stanowi Zespół, o którym mowa w art. 76 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Jego działalność koncentruje się na realizacji ustawowych zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Zespół zapewnia dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej pieczę zastępczą w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka. Wymaga to tworzenia warunków sprzyjających powstawaniu i działaniu rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych.

Do podstawowych zadań Zespołu ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej należy:

- 1) realizacja zadań PCPR jako organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Lęborskim,
- 2) współudział w opracowaniu i realizacji 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych,
- 3) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka,
- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych,
- 5) działania skierowane do środowiska lokalnego obejmujące teren Powiatu zmierzające do rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności do zwiększenia ilości miejsc dla dzieci w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka,
- 6) pozyskiwanie i prowadzenie naboru osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- 7) kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodzinnej pieczy zastępczej, w tym przeprowadzanie badań psychologicznych i pedagogicznych oraz dokonywanie analizy sytuacji osobistej, rodzinnej i majątkowej kandydatów,

- 8) wydawanie kandydatom wymaganych zaświadczeń kwalifikacyjnych, świadectw ukończenia szkoleń, ocen i opinii w zakresie pieczy zastępczej,
- 9) organizowanie i prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość oraz pełniących funkcję rodzinnej pieczy zastępczej,
- 10) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka,
- 11) organizowanie szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego,
- 12) zapewnienie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania i organizowanie grup wsparcia, rodzin pomocowych oraz pomocy wolontariuszy,
- 13) wsparcie psychologiczno-pedagogiczne dla osób sprawujących rodziną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych pieczą zastępczą,
- 14) prowadzenie poradnictwa i terapii oraz pomocy prawnej dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- 15) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu zachowanie, wzmocnienie i podnoszenie ich kompetencji, biorąc pod uwagę ich potrzeby oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego,
- 16) kompletowanie, we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej i innymi instytucjami, dokumentacji związanej z umieszczeniem i przebywaniem dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej,
- 17) współpraca w zakresie rodzinnej pieczy zastępczej ze środowiskiem lokalnym, organami i jednostkami organizacyjnymi, w szczególności z sądami, ośrodkami pomocy społecznej, ośrodkami adopcyjnymi, ośrodkami wsparcia i placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, kościołami i związkami wyznaniowymi a także organizacjami społecznymi,
- 18) udzielanie pomocy rodzinom zastępczym i prowadzącym rodzinne domy dziecka w realizacji zadań wynikających z pieczy zastępczej, w szczególności w ramach zadań realizowanych przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej,

- 19) przygotowanie, we współpracy odpowiednio rodzina zastępczą lub prowadzącym rodzinny dom dziecka oraz asystentem rodziny, a w przypadku gdy rodzinie dziecka nie został przydzielony asystent rodziny – we współpracy z podmiotem organizującym pracę z rodziną, planu pomocy dziecku,
- 20) pomoc rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka w nawiązaniu wzajemnego kontaktu,
- 21) zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci, w tym psychologicznej, reedukacyjnej i rehabilitacyjnej,
- 22) organizowanie opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku,
- 23) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających,
- 24) udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom rodzinnych form pieczy zastępczej,
- 25) realizacja pomocy dla osób usamodzielnianych uzyskania odpowiednich warunków mieszkaniowych, zatrudnienia, zapewnienia pomocy prawnej i psychologicznej,
- 26) sporządzanie indywidualnych programów usamodzielnienia dla osób usamodzielnianych oraz nadzór nad ich realizacją,
- 27) współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz integracji osób usamodzielnianych,
- 28) przygotowanie corocznego sprawozdania z efektów pracy oraz rozpoznawanie i bilansowanie potrzeb w zakresie wykonywanych zadań,
- 29) dokonywanie okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej,
- 30) prowadzenie ocen rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinny dom dziecka,
- 31) prowadzenie rejestru danych o osobach: zakwalifikowanych do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny– zastępczej niezawodowej lub do prowadzenia rodzinnego domu dziecka, pełniących funkcję rodziny zastępczej zawodowej lub rodziny zastępczej– niezawodowej oraz prowadzących rodzinny dom dziecka,

- 32) zgłaszanie do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną oraz przygotowanie wymaganych opinii, informacji i dokumentów w sprawach dotyczących przysposobienia dzieci,
- 33) realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- 34) realizacja zadań zgodnie z wymogami systemu informatycznego POMOST,
- 35) sporządzanie sprawozdań z efektów pracy oraz rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, także w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego w zakresie prowadzonych zadań
- 36) rozpoznawanie i bilansowanie potrzeb w zakresie wykonywanych zadań.

Zespół ds. Pieczy Zastępczej realizuje więc zadania przypisane ustawowo organizatorom rodzinnej pieczy zastępczej. W jego skład wchodzi: kierownik działu, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, specjaliści pracy z rodziną oraz zadania realizują specjaliści np. psycholog, terapeuci, pedagog, radca prawny. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej obejmują wsparciem funkcjonujące w powiecie lęborskim rodziny zastępcze, z tym, że mogą oni mieć pod opieką, zgodnie z wymaganiami obowiązującej ustawy do 15 rodzin¹¹ - najbardziej wymagających środowisk, ponadto specjaliści pracy z rodziną wykonują zadania ustawowe koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej względem około 40 rodzin, wobec których stosuje się węższy zakres działań.

3.1.2. Zespół ds. Instytucjonalnej Pieczy Zastępczej i Świadczeń

W obszarach pieczy zastępczej, pracownicy tego Zespołu ds. Instytucjonalnej Pieczy Zastępczej i Świadczeń prowadzą sprawy dotyczące przede wszystkim zadań w zakresie zapewnienia pieczy zastępczej w formach instytucjonalnych, świadczeń w zakresie pieczy zastępczej i usamodzielnienia osób opuszczających pieczę zastępczą, m.in. rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze, a także schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze i wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii oraz młodzieżowe ośrodki wychowawcze.

Do podstawowych zadań Zespołu ds. Instytucjonalnej Pieczy Zastępczej i Świadczeń należy:

---

¹¹ Art. 77 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

- 1) współdział w opracowaniu i realizacji 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej,
- 2) organizacja zapewnienia dzieciom pieczy zastępczej w instytucjonalnej pieczy zastępczej, w szczególności w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- 3) współpraca z placówkami opiekuńczo-wychowawczymi oraz placówkami wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym, w tym współdział w sprawowaniu nadzoru nad ich funkcjonowaniem,
- 4) przygotowanie dokumentacji, ustalanie odpłatności i kierowanie osób małoletnich do odpowiednich placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- 5) przygotowanie decyzji administracyjnych na rzecz rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności określających wielkość i zakres pomocy pieniężnej na pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci, świadczeń, pomocy oraz umów z rodzinami zastępczymi, rodzinami pomocowymi i wolontariuszami,
- 6) udzielanie wsparcia pełnoletnim wychowankom instytucjonalnej pieczy zastępczej - placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, a także osobom opuszczającym domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, domy dla matek z dziećmi i kobiet w ciąży, schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze i wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii oraz młodzieżowe ośrodki wychowawcze,
- 7) realizacja pomocy dla osób usamodzielnianych opuszczających instytucjonalną pieczę zastępczą oraz podmioty wymienione w pkt. 6 w zakresie uzyskania odpowiednich warunków mieszkaniowych, zatrudnienia, zapewnienia pomocy prawnej i psychologicznej,
- 8) sporządzanie indywidualnych programów usamodzielnienia dla osób usamodzielnianych opuszczających instytucjonalną pieczę zastępczą oraz podmioty wymienione w pkt. 6 a także nadzór nad ich realizacją,
- 9) współpraca w zakresie funkcjonowania instytucjonalnej pieczy zastępczej i usamodzielniania wychowanków, o których mowa w pkt. 6 ze środowiskiem lokalnym organami i jednostkami organizacyjnymi, w szczególności z sądami, ośrodkami pomocy społecznej, ośrodkami adopcyjnymi, ośrodkami wsparcia i placówkami opiekuńczo-wychowawczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, kościołami i związkami wyznaniowymi a także organizacjami społecznymi,

- 10) współdział w zespole ds. okresowej oceny sytuacji dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- 11) przygotowanie i prowadzenie postępowań z zakresu finansowania świadczeń realizowanych przez PCPR dotyczących dzieci z terenu Powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu oraz osób usamodzielnianych, w szczególności:
  - a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu Powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
  - b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym m.in. rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przede wszystkim w zakresie kontynuowania nauki, usamodzielnienia, zagospodarowania,
  - c) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego,
- 12) realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- 13) współdział w ocenie sytuacji dziecka umieszczonego w rodzinnej pieczy zastępczej, w ocenie rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka,
- 14) prowadzenie spraw dotyczących opłat rodziców i osób dysponujących dochodem dziecka za pobyt dziecka w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, w tym przygotowanie decyzji,
- 15) prowadzenie spraw dotyczących dochodzenia świadczeń alimentacyjnych na rzecz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- 16) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji o zaległości z tytułu ponoszenia opłat za pobyt dziecka w pieczy zastępczej przez rodziców,

- 17) sporządzanie, we współpracy z Zespołem ds. Rodzinnej Pieczy Zastępczej sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywaniem ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,
- 18) realizacja zadań zgodnie z wymogami systemu informatycznego POMOST,
- 19) w oparciu o zdiagnozowane potrzeby, wsparcie funkcjonowania placówek opiekuńczo-wychowawczych i współudział w sprawowaniu nadzoru nad ich prawidłowym funkcjonowaniem,
- 20) prowadzenie spraw dotyczących umieszczenia i finansowania pobytu dzieci pozbawionych opieki i wychowania rodziców umieszczonych w zakładzie opiekuńczo – leczniczym, zakładzie pielęgnacyjno – opiekuńczym lub zakładzie rehabilitacji leczniczej,
- 21) rozpoznawanie i bilansowanie potrzeb w zakresie wykonywanych zadań.

3.1.3. Mieszkanie chronione treningowe

Mieszkanie chronione treningowe jest formą pomocy społecznej wspierającą osoby zagrożone wykluczeniem społecznym, ubóstwem i opuszczające pieczę zastępczą, w szczególności, gdzie zapewnia się usługi bytowe, naukę, rozwijanie lub utrwalanie samodzielności, sprawności w zakresie samoobsługi, pełnienie ról społecznych w integracji ze społecznością lokalną, w celu umożliwienia samodzielnego życia.

Mieszkanie chronione treningowe i realizacja opieki nad jego funkcjonowaniem prowadzone jest obecnie w ramach realizacji projektu pt. „Wsparcie Postępu – Rozwój usług społecznych w Powiecie Lęborskim” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego - Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014-2020.

Do podstawowych zadań realizowanych w ramach funkcjonowania mieszkania chronionego treningowego należy:

- 1) organizacja i prowadzenie mieszkania chronionego treningowego zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, rozporządzeniem Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 26 kwietnia 2018r. w sprawie mieszkań chronionych oraz pkt. 6 – Mieszkania wspomagane załącznika nr 3 – Minimalne wymagania świadczenia usług w społeczności lokalnej do załącznika nr 3 – Standardy realizacji wsparcia w zakresie działania 6.02. Usługi

- społeczne RPO WP 2014-2020 do regulaminu konkursu w ramach RPO WP nr RPPM.06.02.02-IZ.00-22-002/17,
- 2) koordynacja działań o charakterze administracyjnym związanych z bezpośrednim zarządzaniem mieszkaniem, w tym także sprawowanie opieki nad właściwym użytkowaniem mieszkania przez jego mieszkańców, a w szczególności sprawowanie nadzoru nad funkcjonowaniem i korzystaniem osób z mieszkania treningowego zgodnie z uchwałami Rady Powiatu Lęborskiego w sprawie utworzenia mieszkania chronionego treningowego i szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w mieszkaniu chronionym treningowym dla osób usamodzielnianych opuszczających pieczę zastępczą oraz regulaminem mieszkania chronionego treningowego,
  - 3) bieżące monitorowanie poziomu funkcjonowania społecznego i stanu zdrowia mieszkańców i reagowanie w sytuacji pogorszenia się stanu zdrowia czy zaprzestania zażywania leków (kryzys społeczny),
  - 4) współpraca i wspieranie mieszkańców w rozwiązywaniu ich problemów, w szczególności udzielanie pomocy i wskazywanie sposobów załatwiania bieżących spraw codziennych, osobistych, urzędowych,
  - 5) uczestnictwo i koordynacja w realizacji usług świadczonych w mieszkaniu w mieszkaniu wspomaganym - treningowym,
  - 6) wspieranie mieszkańca mieszkania treningowego w realizacji programu (planu) usamodzielnienia lub programu wsparcia oraz dokonywanie oceny sytuacji mieszkańca warunkującej zakres i rodzaj świadczonego wsparcia,
  - 7) prowadzenie usług, w tym realizacja programu (planu) usamodzielnienia mieszkańca w mieszkaniu treningowym,
  - 8) współpraca z rodzinami mieszkańców,
  - 9) pomoc w rozwiązywaniu konfliktów pomiędzy mieszkańcami – rola mediatora;
  - 10) współpraca z pracownikami PCPR w zakresie wydawania decyzji administracyjnych o skierowaniu do mieszkania treningowego i o ustaleniu odpłatności za pobyt w tym mieszkaniu,
  - 11) przygotowanie ustalania średniego miesięcznego kosztu utrzymania mieszkania treningowego,
  - 12) prowadzenie pełnej dokumentacji związanej z funkcjonowaniem mieszkania treningowego,

- 13) przygotowywanie własnych protokołów odbioru ewidencji godzin i zadań (miesięczna karta czasu pracy – dostarczona w ciągu 5 dni kalendarzowych od zakończonego miesiąca) zgodnych z załącznikiem nr 4 do Zasad wdrażania RPO WP 2014 – 2020 Wytyczne dotyczące kwalifikowalności wydatków w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Pomorskiego na lata 2014 – 2020 – ze wskazaniem, iż zadania te realizowane są w ramach dodatkowych zadań opiekuna mieszkania treningowego w/w projektu,
- 14) rozpoznawanie i bilansowanie potrzeb w zakresie wykonywanych zadań.

3.2. Zakres nadzoru i kontroli pieczy zastępczej

Funkcjonowanie systemu pieczy zastępczej podlega ustawowemu nadzorowi i kontroli¹². W Powiecie Lęborskim Zarząd Powiatu Lęborskiego sprawując kontrolę nad organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej, rodzinami zastępczymi, rodzinnymi domami dziecka oraz placówkami opiekuńczo-wychowawczymi i placówką wsparcia dziennego podjął uchwałę określającą procedury jej sprawowania – uchwała nr 132/2019 z dnia 4 grudnia 2019 roku.

Celem kontroli jest zlikwidowanie niezgodności i zagrożeń, a także usprawnienie prac kontrolowanego podmiotu, w szczególności odpowiednio:

1. W przypadku organizatora rodzinnej pieczy zastępczej – Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku – sprawdzenie realizacji zadań w zakresie:
  - prowadzenia naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
  - kwalifikowania osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz wydawanie zaświadczeń kwalifikacyjnych zawierających potwierdzenie ukończenia szkolenia, opinię o spełnianiu warunków i ocenę predyspozycji do sprawowania pieczy zastępczej;
  - organizowania szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
  - zapewnienia badań psychologicznych kandydatom do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz rodzinom zastępczym i osobom prowadzącym rodzinne domy dziecka;

---

¹² Art. 122, art. 186 pkt. 3 oraz art. 38b ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

- organizowania szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, wydawanie świadectw ukończenia tych szkoleń oraz opinii dotyczącej predyspozycji do pełnienia funkcji dyrektora i wychowawcy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
- zapewniania rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, biorąc pod uwagę ich potrzeby;
- zapewniania pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych;
- organizowania dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy;
- współpracy ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z powiatowym centrum pomocy rodzinie, ośrodkiem pomocy społecznej, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi;
- prowadzenia poradnictwa i terapii dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- zapewniania pomocy prawnej osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego;
- dokonywania okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej;
- prowadzenia działalności diagnostyczno-konsultacyjnej, której celem jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka, a także szkolenie i wspieranie psychologiczno-pedagogiczne osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz rodziców dzieci objętych tą pieczę;
- przeprowadzania badań pedagogicznych i psychologicznych oraz analizy, o której mowa w art. 42 ust. 7, dotyczących kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka;
- zapewniania rodzinom zastępczym zawodowym i niezawodowym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka poradnictwa, które ma na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego;

- zapewniania koordynatorom rodzinnej pieczy zastępczej szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji;
  - przedstawiania staroście i radzie powiatu corocznego sprawozdania z efektów pracy;
  - zgłaszania do ośrodków adopcyjnych informacji o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających;
  - organizowania opieki nad dzieckiem, w przypadku gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie może sprawować opieki, w szczególności z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wypoczynku.
2. W przypadku rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka – sprawdzenie realizacji zadań w zakresie:
- traktowania dziecka w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej,
  - zapewniania dostępu do przysługujących świadczeń (w szczególności zdrowotnych),
  - zapewniania kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych, wyrównywania braków rozwojowych i szkolnych, zapewniania rozwoju uzdolnień i zainteresowań,
  - zapewniania dziecku całodobowej opieki i wychowania oraz zaspokajania jego potrzeb emocjonalnych, bytowych, rozwojowych, społecznych oraz religijnych,
  - zapewniania ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka
  - umożliwiania kontaktu z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej,
  - współpracy z ośrodkiem adopcyjnym, koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej,
  - realizacji przygotowanego we współpracy z asystentem rodziny planu pomocy dziecku,
  - podejmowania działania w celu powrotu dziecka do rodziny,
3. W przypadku Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Lęborku – sprawdzenie realizacji zadań w zakresie:
- zapewniania dziecku całodobowej opieki i wychowania oraz zaspokajania jego niezbędnych potrzeb, w szczególności emocjonalnych, rozwojowych, zdrowotnych, bytowych, społecznych i religijnych,
  - realizacji przygotowanego we współpracy z asystentem rodziny planu pomocy dziecku,

- umożliwiania kontaktu dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej,
  - podejmowania działania w celu powrotu dziecka do rodziny,
  - zapewniania dziecku dostępu do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych,
  - obejmowania dziecka działaniami terapeutycznymi,
  - zapewniania korzystania z przysługujących świadczeń zdrowotnych;
4. W przypadku placówki wsparcia dziennego prowadzonej w formie pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę na podstawie zezwolenia Starosty Lęborskiego – sprawdzenie realizacji zadań w zakresie:
- realizacji działań animacyjnych i socjoterapeutycznych.

Na podstawie przepisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w związku z przeprowadzaniem postępowaniem kontrolnym, osoby je wykonujące mają prawo m.in. do:

- żądania informacji, dokumentów i danych, niezbędnych do sprawowania kontroli;
- wstępu w ciągu doby, w tym w porze nocnej – w przypadku zagrożenia zdrowia lub życia dziecka, do obiektów i pomieszczeń kontrolowanej jednostki, rodziny zastępczej lub osób prowadzących rodzinny dom dziecka, w których wykonywane są ich zadania;
- przeprowadzania oględzin obiektów, w których kontrolowana rodzina zastępcza lub osoby prowadzące rodzinny dom dziecka sprawują pieczę zastępczą;
- żądania od rodziny zastępczej lub osób prowadzących rodzinny dom dziecka udzielenia informacji w formie ustnej lub pisemnej w zakresie przeprowadzanej kontroli;
- obserwacji dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
- przeprowadzania indywidualnych rozmów z dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej, w tym zasięgania opinii dzieci, z uwzględnieniem ich wieku, możliwości intelektualnych oraz stopnia dojrzałości poznawczej¹³.

Ustawodawca wprowadził powyższe zapisy dotyczące kontroli rodzin zastępczych, dając szerokie kompetencje osobom je sprawującym, obejmujące wstęp i oględziny do lokalu, w którym sprawowana jest piecza zastępcza, a także przeprowadzania indywidualnych rozmów z wychowankami. W Powiecie Lęborskim, odbywają się kontrole rodzin zastępczych

---

¹³ Ibidem, art. 38b ust. 8.

i prowadzących rodzinne domy dziecka, a także placówek opiekuńczo-wychowawczych i wsparcia dziennego, realizowane przez kierownika jednostki z tym, że przy organizacji i realizacji kontroli kontrolujący mogą, korzystając z pomocy osób posiadających specjalistyczną wiedzę z zakresu przedmiotu kontroli, upoważnić i zlecić im wykonanie czynności kontrolnych.

Kontrola może być prowadzona w formie:

- kontroli kompleksowej - planowej kontroli, w celu zbadania jakości funkcjonowania i realizowanych zadań przez Kontrolowanego,
- kontroli problemowej - planowej kontroli, w celu zbadania wybranych zagadnień lub grupę pokrewnych zagadnień dotyczących funkcjonowania i realizowanych zadań przez Kontrolowanego,
- kontroli doraźnej - kontroli nieplanowej, w celu weryfikacji informacji świadczących o ewentualnych nieprawidłowościach w funkcjonowaniu lub realizacji zadań przez Kontrolowanego, w szczególności zaniedbaniach lub zagrożeniu zdrowia lub życia dziecka,
- kontroli sprawdzającej - kontroli nieplanowej, podejmowanej w celu weryfikacji usunięcia powstałych nieprawidłowości i wykonania zaleceń pokontrolnych.

Postępowanie kontrolne planowe prowadzone będzie w wymiarze:

- kontrola organizatora rodzinnej pieczy zastępczej – co najmniej raz w roku,
- kontrola w rodzinach zastępczych zawodowych, niezawodowych i spokrewnionych oraz rodzinnych domach dziecka – nie mniej niż w 3 rodzinach w ciągu roku,
- kontrola w Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej w Lęborku – co najmniej raz w roku,
- kontrola w placówce wsparcia dziennego – co najmniej raz w roku.

3.3. Stan rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej w Powiecie Lęborskim

Pieczę zastępczą w Powiecie Lęborskim charakteryzuje się przez wskazanie danych ilościowych dotyczących dzieci umieszczanych i przebywających w rodzinnych i instytucjonalnych formach pieczy zastępczej oraz ilości rodzin zastępczych. Celem obrazowania rozwoju i kierunków zmian dokonujących się w tym obszarze polityki społecznej powiatu, przedstawia się bieżące informacje w odniesieniu do ostatniej dekady. Podane w niniejszym Programie dane dotyczące poprzednich lat opracowane zostały

na podstawie sprawozdań i pierwotnych danych źródłowych, natomiast za 2019 rok podano wskaźniki szacowane sporządzone na podstawie danych z listopada i grudnia bieżącego roku.

Na system pieczy zastępczej w Powiecie Lęborskim składa się piecza rodzinna, czyli funkcjonujące rodziny zastępcze, w tym rodziny zastępcze zawodowe, niezawodowe i spokrewnione oraz rodzinne domy dziecka, a także piecza instytucjonalna, czyli prosperująca obecnie Placówka Opiekuńczo-Wychowawcza. Poniższa tabela i wykres przedstawiają wielkości statystyczne ilość wychowanków pieczy rodzinnej i instytucjonalnej w powiecie lęborskim od 2006 roku do 2019 roku.

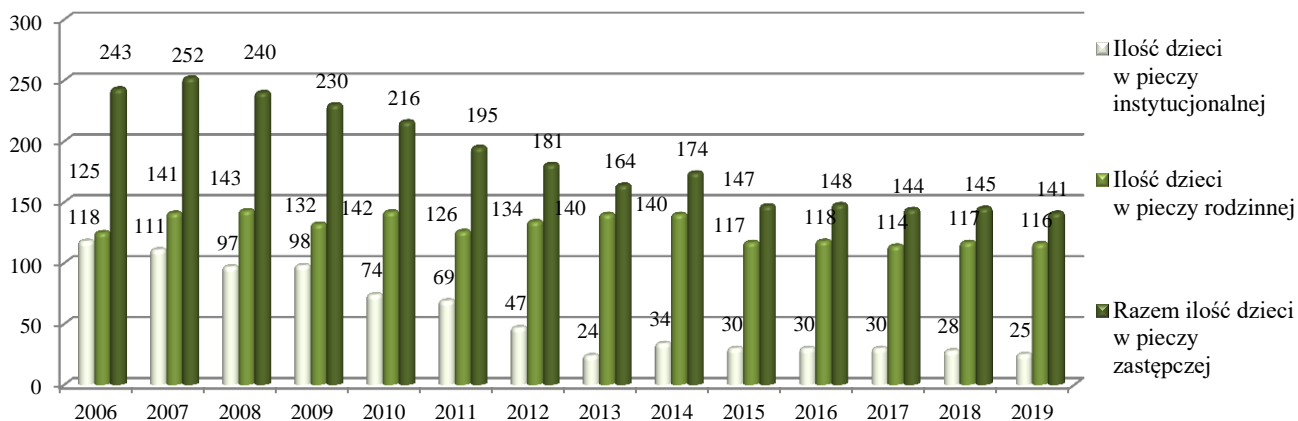
*Tabela 1. Wychowankowie pieczy rodzinnej i instytucjonalnej
w Powiecie Lęborskim w latach 2006 – 2019 wg stanu na 31 grudnia danego roku*

Wyszczególnienie	Rok													
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ilość wychowanków w pieczy instytucjonalnej	118	111	97	98	74	69	47	24	34	30	30	30	28	25
Ilość wychowanków w pieczy rodzinnej	125	141	143	132	142	126	134	140	140	117	118	114	117	116
Razem wychowankowie pieczy zastępczej	243	252	240	230	216	195	181	164	174	147	148	144	145	141

*2019 - stan na 18.12.2019 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku za lata 2006 – 2018.

*Wykres 1. Wychowankowie pieczy rodzinnej i instytucjonalnej
w Powiecie Lęborskim w latach 2006 – 2019 (wg stanu na 31 grudnia danego roku)*

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku za lata 2006 – 2018.

Ilość wychowanków pieczy zastępczej rodzinnej i instytucjonalnej w Powiecie Lęborskim w latach 2006 – 2019 ulegała do 2013 roku znacznemu zmniejszeniu (o 35% ze 252 do 164 osób), natomiast od pięciu lat jest zauważalne utrzymanie przebywających w pieczy zastępczej dzieci i młodzieży na podobnym poziomie (waha się w granicach ilości 7 wychowanków).

Ilość wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej w ostatnich trzynastu latach zmalała, z tym, że w latach 2006 – 2012 nastąpił spadek o 78%, natomiast w ostatnich pięciu latach sytuacja ta ustabilizowała się. Zjawisko to miało miejsce w związku ze zmianami przepisów prawnych dotyczących funkcjonowania instytucjonalnej pieczy zastępczej – ograniczenia ilości miejsc i wieku dzieci umieszczanych i przebywających w placówkach. Ograniczano ilość miejsc dla wychowanków w placówkach, do obowiązującego limitu 30 osób, a także zlikwidowano w 2012 roku jedyny funkcjonujący w powiecie dom dla dzieci poniżej 7 roku życia. Obecnie, na terenie powiatu lęborskiego prosperuje jedna placówka opiekuńczo-wychowawcza zapewniające opiekę dzieciom pozbawionym całkowitej lub częściowej opieki rodzicielskiej powyżej 10 roku życia z łączną ilością miejsc 30 (w tym: 28 miejsc – funkcja socjalizacyjna, 2 miejsca - mieszkanie usamodzielnienia). Sytuacja ta jest rozwiązaniem tymczasowym, maksymalnie do 1 stycznia 2021 roku, ponieważ standardy funkcjonowania tego typu placówek dopuszczają ilość wychowanków na poziomie 14 osób. Postanowieniem z dnia 16 grudnia 2016 roku Nr PS-VI.9421.13.2016 z dnia 16 grudnia 2016 Wojewoda Pomorski wyraził zgodę na czasowe tj. do dnia 31 grudnia 2020 roku przeniesienie tej Placówki z siedziby przy ul. Gdańskiej do budynku przy ul. Okrzei z obowiązującym limitem 30 miejsc. W związku z powyższym Powiat Lęborski wdraża zintensyfikowane działania, aby osiągnąć standard 14 wychowanków w tego typu placówkach opieki i wychowania.

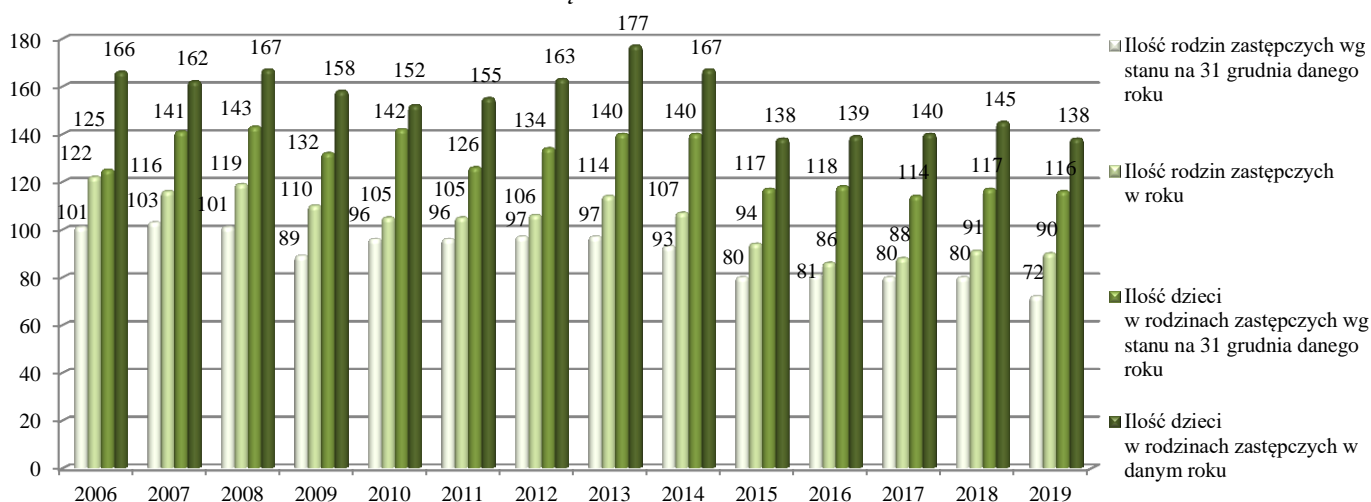
Sytuację rodzinnej pieczy zastępczej przedstawia się przez podanie ilości rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych. Porównuje się te dane według występującego zjawiska przebywania w ciągu całego roku – narastająco, jak również przez wskazanie liczebności według stanu na koniec każdego okresu sprawozdawczego. Ponadto wskazano średnią ilość dzieci przebywających w ciągu roku w rodzinach zastępczych, z uwzględnieniem rodzinnych domów dziecka. Dane te zestawiono w poniższej tabeli.

*Tabela 2. Ilość rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych
w Powiecie Lęborskim w latach 2006 – 2019*

Wyszczególnienie	Rok													
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Rodziny zastępcze wg stanu na 31.12.	101	103	101	89	96	96	97	97	93	80	81	80	80	72
Rodziny zastępcze w roku	122	116	119	110	105	105	106	114	107	94	86	88	91	90
Dzieci w rodzinach zastępczych wg stanu na 31.12.	125	141	143	132	142	126	134	140	140	117	118	114	117	116
Dzieci w rodzinach zastępczych w roku	166	162	167	158	152	155	163	177	167	138	139	140	145	138
Średnia ilość dzieci w rodzinach zastępczych w danym roku	1,36	1,40	1,40	1,44	1,45	1,48	1,54	1,55	1,56	1,47	1,62	1,59	1,59	1,53

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku za lata 2006 – 2018

Wykres 2. Ilość rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych w Powiecie Łębarskim w latach 2006 – 2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łęborku za lata 2006 – 2018.

Ilości dzieci w rodzinach zastępczych jak i rodzin zastępczych w latach 2006 – 2019 utrzymywały się na zbliżonym poziomie (wahania w granicach 2%), okresowo w latach 2009 – 2010 następował ich spadek, następnie powolny wzrost do 2013 roku, aby w ostatnich pięciu latach zatrzymać się na zbliżonym poziomie ok. 140 dzieci i młodzieży w 90 rodzinach w roku. Średnia ilość dzieci w rodzinach zastępczych w powiecie łębarskim w ostatnich latach waha się od 1,3 w 2006 roku do 1,62 w 2016 roku. Obecnie, według stanu na 18 grudnia 2019 roku, największa ilość dzieci w rodzinnych formach pieczy zastępczej to 13 wychowanków w 2 rodzinnych domach dziecka oraz 21 wychowanków w rodzinach zastępczych zawodowych. W ostatnim okresie sprawozdawczym, w 2019 roku na terenie Powiatu Łębarskiego funkcjonowało 90 rodziny zastępczych, w których przebywało łącznie 138 dzieci. Według stanu na dzień 18.12.2019 roku w powiecie łębarskim umieszczonych było 116 dzieci w istniejących 72 rodzinach.

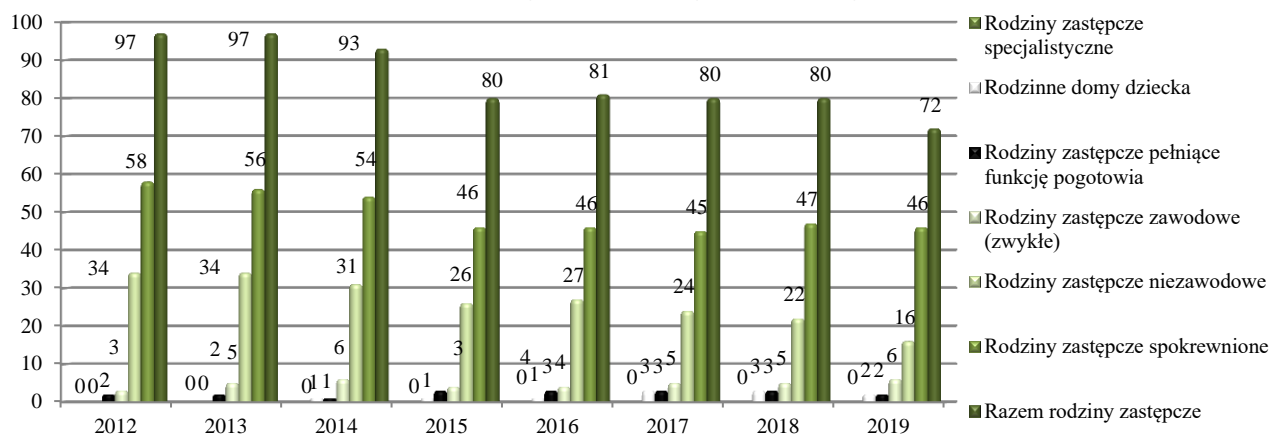
W Powiecie Łębarskim wyszczególnia się różne rodzaje rodzinnych form pieczy zastępczej: rodzinne domy dziecka, rodziny zastępcze zawodowe, w tym pełniące funkcję pogotowia rodzinnego, a także rodziny zastępcze niezawodowe i spokrewnione. Poniżej tabela przedstawia ilości dzieci umieszczonych w poszczególnych formach pieczy zastępczej w latach 2012-2019. Ze względu na zmianę od 2012 roku obowiązującej nomenklatury dotyczącej rodzinnych form pieczy zastępczej zestawiono dane od tego okresu.

Tabela 3. Ilość rodzin zastępczych i dzieci w rodzinnych formach pieczy zastępczej w Powiecie Lęborskim w latach 2012 – 2019 (wg stanu na 31 grudnia danego roku)

Wyszczególnienie	Rok															
	2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018		2019	
	rodziny	dzieci	rodziny	dzieci	rodziny	dzieci	rodziny	dzieci	rodziny	dzieci	rodziny	dzieci	rodziny	dzieci	rodziny	dzieci
Rodziny zastępcze ogółem, w tym:	97	134	97	140	93	140	80	117	81	118	80	114	80	117	72	116
Rodziny zastępcze zawodowe, w tym:	5	15	7	21	8	25	8	18	8	21	11	24	11	24	10	34
– zawodowe	3	11	5	17	6	18	4	10	4	13	5	8	5	11	6	17
– rodzinny dom dziecka*	0	0	0	0	1	5	1	3	1	3	3	11	3	7	2	13
– pogotowie rodzinne	2	4	2	4	1	2	3	5	3	5	3	5	3	6	2	4
– specjalistyczne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rodziny zastępcze niezawodowe	34	52	34	47	31	43	26	37	27	37	24	32	22	31	16	22
Rodziny zastępcze spokrewnione	58	67	56	72	54	72	46	62	46	60	45	58	47	62	46	60

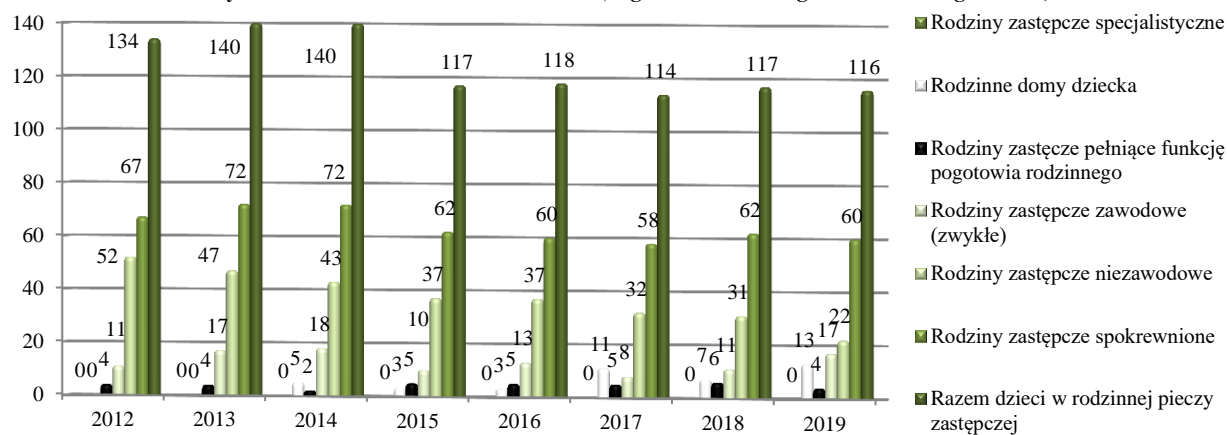
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku za lata 2006 – 2019.

Wykres 3. Ilość poszczególnych rodzinnych form pieczy zastępczej w Powiecie Lęborskim w latach 2012 – 2019 (wg stanu na 31 grudnia danego roku)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku za lata 2006 – 2018.

Wykres 4. Ilość dzieci w poszczególnych formach rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Lęborskim w latach 2012 – 2019 (wg stanu na 31 grudnia danego roku)

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku za lata 2006 – 2018.

Z powyższej tabeli i wykresów wynika, iż w ostatnich 7 latach funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Lęborskim następował powolny systematyczny spadek ilości rodzin zastępczych (z 97 rodzin w 2012 roku do 80 rodzin w latach 2015, 2017 i 2018 natomiast 72 w 2019 roku – wg stanu na 31 grudnia każdego roku). Należy jednak zwrócić uwagę, iż ilość rodzin zastępczych spokrewnionych i niezawodowych systematycznie spadała natomiast ilość rodzinnych form zastępczych zawodowych systematycznie od 2012 roku do 2018 roku wzrastała, spadła o jedną rodzinę w 2019 roku. Następował natomiast stały wzrost ilości dzieci w rodzinnych zawodowych formach pieczy zastępczej. Obecnie, według stanu na 18.12.2019 roku w Powiecie Lęborskim funkcjonuje łącznie 10 takich rodzin, w których jest 35 wychowanków.

W 2019 roku na mocy postanowienia sądu rodzinnego powstało 10 nowych rodziny zastępczych, a liczba dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej wyniosła 32. Wydano także ogółem 6 skierowań dzieci do pieczy instytucjonalnej, do Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Lęborku, w tym 5 dzieci z terenu powiatu lęborskiego i 1 dziecko z terenu powiatu gdańskiego.

Na dzień 31 grudnia 2019 roku w Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej w Lęborku, jedynej instytucjonalnej formie opieki na dziećmi prosperującej w powiecie, przebywało 25 wychowanków (w tym 14 dzieci z terenu powiatu lęborskiego, 6 dzieci z terenu powiatu starogardzkiego, 3 dzieci z powiatu gdańskiego i 2 z powiatu słupskiego).

Wskazane w powyższej tabeli i wykresie dane obrazują inną niż w przypadku pieczy instytucjonalnej, sytuację pieczy rodzinnej w Powiecie Lęborskim. O ile liczba wychowanków placówek w ostatniej dekadzie znacznie zmalała, o tyle w rodzinach zastępczych waha się ona w granicach 18%, tj. od najwyższej 143 osób w 2008 roku do najniższej 114 osób w 2017 roku. Tym niemniej, w ostatnich latach występuje stabilizacja liczby wychowanków rodzin zastępczych na poziomie średnio 116 wychowanków.

Rodziną i instytucjonalną pieczę zastępczą w 2019 roku opuściło łącznie 38 dzieci, w tym 31 z rodzin zastępczych i 7 z placówki. Dokładne dane w tym zakresie w ostatnich latach przedstawiono w poniższych tabelach i wykresie. Rodziną pieczę zastępczą opuściło w 2019 roku łącznie 31 dzieci z 26 rodzin (z tego 18 rodzin zastępczych rozwiązano). Wśród wychowanków opuszczających rodziną pieczę zastępczą: 6 dzieci powróciło do rodziny naturalnej, 0 dzieci umieszczono w placówce opiekuńczo-wychowawczej, 3 dzieci zostało adoptowanych, 6 dzieci zostało umieszczonych w innej rodzinie zastępczej i 14 wychowanków usamodzielniało się. Instytucjonalną pieczę zastępczą w ostatnim roku

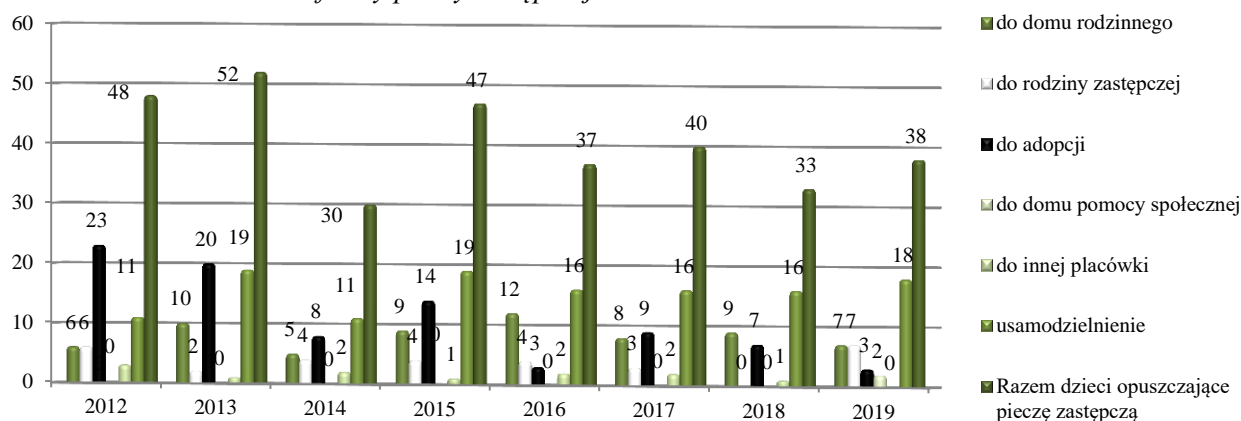
opuściło łącznie 7 dzieci, w tym 5 dzieci usamodzielniało się i 2 wychowanków umieszczono w domu pomocy społecznej. Nie przeprowadzono w 2019 roku ani w roku poprzednim, przysposobienia wychowanków.

Tabela 4. Liczba dzieci opuszczających rodzinne i instytucjonalne formy pieczy zastępczej latach 2012-2019

Wyszczególnienie	Rok							
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba dzieci opuszczających pieczę zastępczą (rodzinną i instytucjonalną), w tym :	48	52	30	47	37	40	33	38
do domu rodzinnego	6	10	5	9	12	8	9	7
do rodziny zastępczej	6	2	4	4	4	3	-	7
do adopcji	23	20	8	14	3	9	7	3
do domu pomocy społecznej	-	-	-	-	-	-	-	2
do instytucjonalnej placówki	3	1	2	1	2	2	1	-
program usamodzielnienia	11	19	11	19	16	16	16	18

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku za lata 2006 – 2018.

Wykres 5. Liczba dzieci opuszczających rodzinne i instytucjonalne formy pieczy zastępczej latach 2012-2019

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku za lata 2006 – 2018.

Tabela 5. Liczba dzieci opuszczających rodzinne formy pieczy zastępczej latach 2012-2019

Wyszczególnienie	Rok							
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba rodzin zastępczych rozwiązanych	5	17	12	7	4	8	8	18
Liczba dzieci opuszczających rodziny zastępcze, w tym :	15	21	26	36	22	31	25	31
do domu rodzinnego	3	5	4	7	6	5	6	7
do rodziny zastępczej	-	1	4	2	1	3	-	7
do adopcji	5	3	7	14	3	9	7	3
do domu pomocy społecznej	-	-	-	-	-	-	-	-
do instytucjonalnej placówki	2	1	2	1	2	1	1	-
program usamodzielnienia	6	11	9	12	10	11	11	13

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku za lata 2006 – 2018.

Tabela 6. Liczba dzieci opuszczających instytucjonalne formy pieczy zastępczej latach 2012-2019

Wyszczególnienie	Rok							
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Liczba dzieci opuszczających placówkę opiekuńczo-wychowawczą, w tym :	33	31	4	11	15	9	8	7
do domu rodzinnego	3	5	1	2	6	3	3	-
do rodziny zastępczej	6	1	-	2	3	-	-	-
do adopcji	18	17	1	-	-	-	-	-
do domu pomocy społecznej	-	-	-	-	-	-	-	2
do instytucjonalnej innej placówki	1	-	-	-	-	1	-	-
program usamodzielnienia	5	8	2	7	6	5	5	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku za lata 2006 – 2018.

W zakresie realizacji zabezpieczenia dzieci w pieczy zastępczej samorządy powiatowe województwa pomorskiego, ale także dalej położone, podejmują współpracę. W przypadku okoliczności wskazujących na konieczność umieszczenia wychowanka poza miejscem jego zamieszkania, w oddaleniu od dotychczasowego środowiska lub braku miejsc w pieczy na terenie danego powiatu dzieci są kierowane do rodzin i placówek w innych miejscach. W 2019 roku łącznie 11 dzieci z powiatu lęborskiego przebywało w 9 rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów. Powiat z tego tytułu poniósł wydatki w wysokości 94.352 zł. Natomiast w 12 rodzinach zastępczych powiatu lęborskiego przebywało 16 dzieci z innych powiatów. W okresie 2019 roku w placówkach poza powiatem lęborskim przebywało łącznie 7 naszych dzieci, w tym w Placówce Regionalnej w Gdańsku – 1 dziecko, w domach dla dzieci Towarzystwa „Nasz Dom” w Słupsku – 1 dziecko, w Zespole Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych w Podgórzu – 1 dziecko, w Domu Dziecka w Tarnobrzegu – 1 dziecko, w Placówce Opiekuńczo – Wychowawczej w Człuchowie – 3 dzieci. Z tytułu pobytu naszych dzieci umieszczonych w placówkach na terenach innych powiatów, wydatki powiatu wynosiły łącznie 423.143 zł.

Powiat, wykonując zadania z zakresu rodzinnej pieczy zastępczej, ponosi wydatki na świadczenia i dodatki obligatoryjne oraz fakultatywne, a także wynagrodzenia opiekunów zastępczych dzieci pełniących swoje funkcje zawodowo. W Powiecie Lęborskim wysokość środków przeznaczonych na te cele w ostatnim dziesięcioleciu stale wzrasta, co spowodowane jest przede wszystkim powszechną kampanią idei rozwoju form rodzinnych opieki i wychowania, a także rozwojem usług społecznych wspierających osoby objęte systemem pieczy zastępczej i ustawowym wzrostem wysokości świadczeń. Trend ten przedstawia się w poniżej tabeli i wykresie.

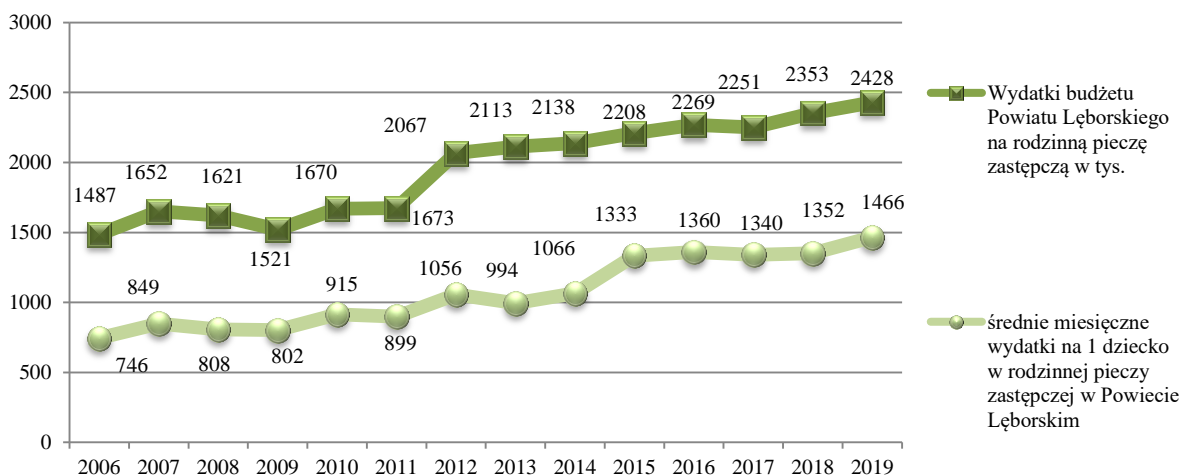

Tabela 7. Wydatki z budżetu Powiatu Łębonskiego na rodziny zastępcze oraz średnie miesięczne wydatki na dziecko w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2006 - 2019

Wyszczególnienie	Rok													
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Wydatki budżetu powiatu na rodzinną pieczę zastępczą (w tys. zł)	1.487	1.652	1.621	1.521	1.670	1.673	2.067	2.113	2.138	2.208	2.269	2.251	2.353	2.428
Średnie wydatki miesięczne na 1 dziecko w rodzinnej pieczy zastępczej (w zł)	746	849	808	802	915	899	1.056	994	1.066	1.333	1.360	1.340	1.352	1.466

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z realizacji Budżetu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łęborku oraz Sprawozdań z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łęborku za lata 2006 – 2018.

Wykres 6. Wydatki z budżetu Powiatu Łębonskiego na rodziny zastępcze oraz średnie miesięczne wydatki na dziecko w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2006 - 2019

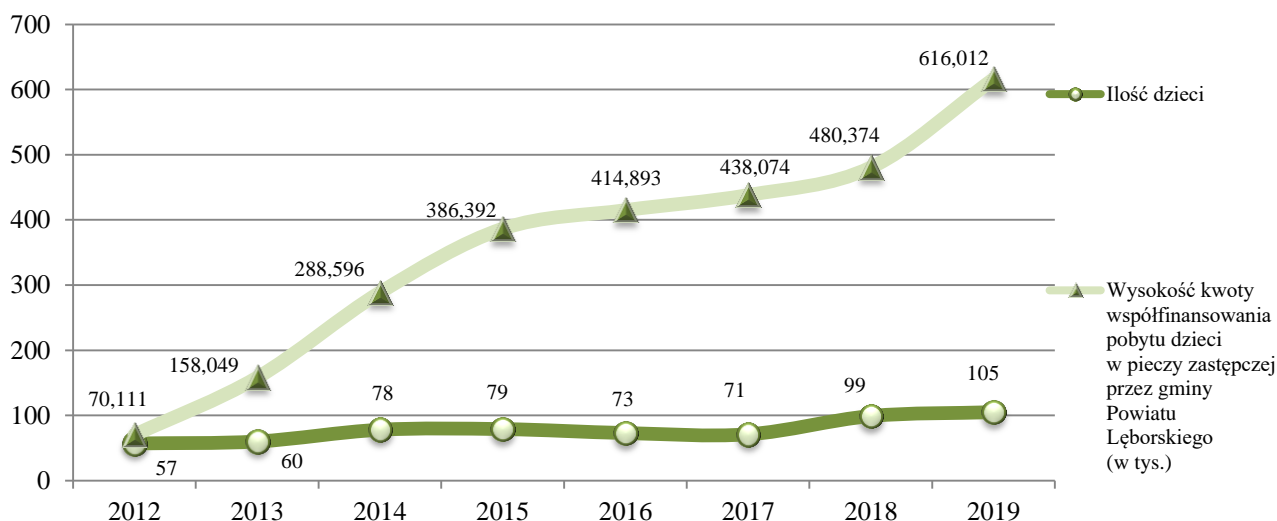
Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z realizacji Budżetu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łęborku oraz Sprawozdań z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Łęborku za lata 2006 – 2018.

Powyższa tabela i wykres wskazują na wzrost środków finansowych przeznaczonych w Powiecie Łębonskim na rodzinne formy pieczy zastępczej zarówno w ujęciu ogółem wydatków budżetu, jak też średnich wydatków na wychowanka pieczy zastępczej w ostatniej dekadzie. Największy, bo 23,4% wzrost budżetu nastąpił w roku 2012 (z 1.673 tys. zł do 2.067 tys. zł). Było to uzasadnione wdrażaniem nowych uregulowań prawnych w zakresie funkcjonowania i finansowania rodzinnej pieczy zastępczej w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Największy wzrost średnich kosztów utrzymania w analizowanym okresie, miejsce w 2015 roku i wyniósł 25% (z 1.066,00 zł na 1.332,00 zł). Wyjaśnieniem takiej sytuacji jest przede wszystkim, wprowadzanie obligatoryjnych świadczeń i dodatków dla rodzin

zastępczych od tego roku, ze względu na wcześniej obowiązujący ustawowy okres przejściowy, kiedy to samorzady powiatowe nie były zobowiązane do ich wprowadzania. W całym analizowanym okresie od 2006 do 2019 roku, wzrost wydatków budżetowych wyniósł łącznie 941 tys. zł, co stanowi 63,% natomiast średnich kosztów utrzymania dziecka w pieczy zastępczej wzrósł o 720,00 zł, co stanowi 96,5%.

Od 1 stycznia 2012 roku, tj. od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, gminy partycypują w ponoszeniu wydatków na dzieci umieszczone po 1 stycznia 2012 roku w pieczy zastępczej w wysokości 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej, 30% tych wydatków w drugim roku oraz 50% w trzecim i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej. W Powiecie Lęborskim obowiązują porozumienia ustalające zasady zwrotu tych wydatków, zawarte z Gminą Miasto Lębork i Łeba oraz Gminami Cewice, Nowa Wieś Lęborska i Wicko. Wysokość tego współfinansowania w stosunku do dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych i placówce opiekuńczo – wychowawczej przedstawiają poniższy wykres i tabele.

Wykres 7. Współfinansowanie przez gminy pobytu dziecka umieszczonego po dniu 1 stycznia 2012 roku w pieczy zastępczej w latach 2012 - 2019 rok

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z realizacji Budżetu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku oraz Sprawozdań z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku za lata 2006 – 2018.

*Tabela 8. Współfinansowanie przez gminy pobytu dziecka umieszczonego
po dniu 1 stycznia 2012 roku w rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2012 - 2019 rok*

Wyszczególnienie	2012 rok		2013 rok		2014 rok		2015 rok		2016 rok		2017 rok		2018 rok		2019 rok	
	Łączna ilość dzieci	Łączna kwota w zł	Łączna ilość dzieci	Łączna kwota w zł	Łączna ilość dzieci	Łączna kwota w zł	Łączna ilość dzieci	Łączna kwota w zł	Łączna ilość dzieci	Łączna kwota w zł	Łączna ilość dzieci	Łączna kwota w zł	Łączna ilość dzieci	Łączna kwota w zł	Łączna ilość dzieci	Łączna kwota w zł
Gmina Miasto Lębork	10	11.230	13	27.794	28	54.936	29	74.317	28	101.388	44	135.864	53	166.113	53	226.698
Gmina Miasto Łeba	0	0	1	352	1	3.261	3	9.324	3	16.010	2	14.669	3	5.620	3	5.165
Gmina Cewice	1	514	3	1.783	6	7.317	6	16.608	8	15.276	7	15.254	8	51.041	7	23.089
Gmina Nowa Wieś Lęborska	1	590	9	11.318	13	32.770	13	41.437	8	43.829	7	46.396	11	51.500	10	53.021
Gmina Wicko	16	11.431	18	50.207	15	57.071	14	62.363	13	64.422	14	67.741	7	18.524	14	53.539
Razem	38	23.766	44	91.456	63	155.347	65	204.051	60	240.927	74	279.928	82	292.800	87	361.514

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z realizacji Budżetu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku za lata 2012 – 2018.

*Tabela 9. Współfinansowanie przez gminy pobytu dziecka umieszczonego
po dniu 1 stycznia 2012 r. w instytucjonalnej pieczy zastępczej w latach 2012 - 2019 rok*

Wyszczególnienie	2012 rok		2013 rok		2014 rok		2015 rok		2016 rok		2017 rok		2018 rok		2019 rok	
	Łączna ilość dzieci	Łączna kwota w zł	Łączna ilość dzieci	Łączna kwota w zł	Łączna ilość dzieci	Łączna kwota w zł	Łączna ilość dzieci	Łączna kwota w zł	Łączna ilość dzieci	Łączna kwota w zł	Łączna ilość dzieci	Łączna kwota w zł	Łączna ilość dzieci	Łączna kwota w zł	Łączna ilość dzieci	Łączna kwota w zł
Gmina Miasto Lębork	6	11.806	7	29.172	9	78.336	7	105.893	9	133.110	13	129.301	15	165.648	14	212.354
Gmina Miasto Łeba	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gmina Cewice	0	0	0	0	1	3.801	3	17.078	1	20.715	1	19.665	0	0	0	0
Gmina Nowa Wieś Lęborska	6	11.302	6	20.814	4	43.324	4	59.369	3	20.141	0	0	0	0	0	0
Gmina Wicko	7	23.235	3	16.606	1	7.785	0	0	0	0	3	9.178	2	21.925	5	52.444
Razem	19	46.345	16	66.593	15	133.249	14	182.341	13	173.966	17	158.146	17	187.574	18	254.498

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z realizacji Budżetu Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku za lata 2012 – 2018.

Z powyższych danych wynika, iż największe środki finansowe za pobyt dzieci w pieczy zastępczej spośród gmin z terenu Powiatu Lęborskiego ponosiła, w ostatnich 4 latach, Gmina Miasto Lębork. Z tego obszaru najwięcej, bo 67 dzieci zostało umieszczonych w pieczy zastępczej, w tym 53 w rodzinach zastępczych i 14 w placówce opiekuńczo – wychowawczej. Z gmin wiejskich najwięcej dzieci zostało umieszczonych i najwięcej środków finansowych wpłacanych jest przez Gminę Wicko – 14 dzieci w rodzinach zastępczych i 5 dzieci w placówce opiekuńczo-wychowawczej i Nowa Wieś Lęborska – 10 dzieci w rodzinach zastępczych. Najmniej natomiast wychowanków i najmniej środków pochodzi natomiast z Gminy Miasto Łeba. Największy wzrost ilości dzieci umieszczanych w poszczególnych latach w pieczy zastępczej wystąpił w Gminie Miasto Lębork (z 16 dzieci w 2012 roku do 67 w 2019 roku, natomiast największy spadek w Gminie Wicko (z 23 w 2012 roku do 19 w 2019 roku).

Za pobyt dziecka w pieczy zastępczej odpłatność ponoszą także rodzice. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie prowadzi postępowania administracyjne celem wydania, z upoważnienia Starosty Lęborskiego, decyzji w tych sprawach. W 2019 roku wystąpiono łącznie z powództwami dla 30 dzieci. W większości przypadków rodzice naturalni, ze względu na trudną sytuację materialną, zdrowotną czy życiową są zwalniani z ponoszenia odpłatności za pobyt swojego dziecka w pieczy zastępczej, są też wychowankowie, których rodzice nie żyją lub też ich miejsce zamieszkania i pobytu jest nieznane.

3.4. Realizacja zadań na rzecz pieczy zastępczej w Powiecie Lęborskim

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jest organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Lęborskim, a jego zadania w tym zakresie wykonuje powołany, na podstawie uchwały Zarządu Powiatu Lęborskiego, Dział Pieczy Zastępczej, w tym: Zespół ds. Pieczy Zastępczej, Zespół ds. Instytucjonalnej Pieczy Zastępczej i Świadczeń oraz Mieszkanie chronione treningowe¹⁴.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku realizuje zadania ustawowe przypisane ustawą z dnia 9 czerwca 2011 roku organizatorowi rodzinnej pieczy zastępczej¹⁵ oraz własne jako jednostka organizacyjna Powiatu Lęborskiego. W związku z faktem, iż przed dniem wejścia w życie przepisów powyższej ustawy, także PCPR realizowało zadania związane z pieczą zastępczą, w niniejszym rozdziale podane zostaną także informacje

---

¹⁴ Regulamin Organizacyjny Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku – nadany uchwałą Nr 131/2019 Zarządu Powiatu Lęborskiego z dnia 4 grudnia 2019 roku.

¹⁵ Art. 76 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

o wykonywaniu zadań w tym zakresie na mocy wcześniej obowiązującego prawa, dotyczące ostatniej dekady¹⁶.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku prowadzi nabór, dokonuje kwalifikacji i zapewnienia szkolenia kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, w szczególności zawodowej i niezawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka. W latach 2012 – 2019 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie prowadziło, celem naboru kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, kampanie informacyjne i promujące rodzinną pieczę zastępczą. Podejmowano takie działania jak:

- ogłoszenia informujące o poszukiwaniu kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej w ośrodkach pomocy społecznej z terenu Powiatu Lęborskiego,
- zwrócenie się z prośbą o udostępnienie na tablicach ogłoszeń i odczytanie podczas ogłoszeń parafialnych, mówiących o potrzebie rozwoju i naborze kandydatów na opiekunów zastępczych w parafiach na terenie Powiatu Lęborskiego,
- publikacja artykułów i informacji w mediach: lokalnej prasie, radiu Gdańsk i TV Kanał 6 oraz stronach internetowych: www.powiat-lebork.com, www.lebork.pl, www.naszemiasto.pl, www.gle.24.pl, www.gp24.pl, na temat funkcjonowania form pieczy zastępczej i promocji rodzicielstwa zastępczego,
- przygotowanie i kolportaż plakatów, broszur informacyjnych i materiałów promocyjnych (długopisów, notatników, cukierków i balonów) z nadrukiem informującym o naborze kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- uczestnictwo pracowników PCPR na spotkaniach z rodzicami w lokalnych szkołach naszego powiatu, gdzie przedstawiali tematykę sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej oraz odpowiadali na wszelkie pytania i wątpliwości w tym zakresie zgromadzonych osób,
- wystawienie z pracownikami Starostwa Powiatowego w Lęborku punktu informacyjnego, podczas corocznego święta miasta tzw. Dni Jakubowych,
- rozpowszechniano otrzymane poradniki o rodzicielstwie zastępczym i wychowaniu dzieci, w tym czasopisma ze Stowarzyszenia Rodzin Zastępczych PELIKAN oraz broszury z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej,
- prowadzono stronę internetową jednostki, na której umieszczane były aktualne informacje o potrzebie naboru kandydatów na opiekunów zastępczych oraz o bieżących

---

¹⁶ Do 1 stycznia 2012 roku przepisy prawne dotyczące pieczy zastępczej regulowała ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej.

działaniach na rzecz dzieci w pieczy zastępczej, usamodzielnianych wychowanków i opiekunów zastępczych - www.pcpdlebork.pl,

- przeprowadzono konkursy plastyczne pt. *Szukam Rodziny* oraz pt. *Podaruj dzieciom dom* – rozpowszechniono ogłoszenia wraz z informacją o idei rodzicielstwa zastępczego we wszystkich placówkach oświatowych powiatu. Dzieci i młodzież składała prace plastyczne, z których najlepsze zostały nagrodzone i wykorzystane do wydania plakatów i broszur promujących rodzinną pieczę zastępczą, a wszyscy uczestnicy otrzymali podziękowania za przygotowanie prac.

Kandydaci na pełnienie funkcji rodziny zastępczej zamieszkujący na terenie Powiatu Lęborskiego, składają do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku wymagane wnioski w tej sprawie. Na ich podstawie, pracownicy Zespołu ds. Pieczy Zastępczej dokonują kwalifikacji i kierują osoby do odbycia szkoleń. W analizowanym okresie od 2006 do 2019 roku ilość rodzin, które wzięły udział w szkoleniu przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Ilość rodzin biorących udział w szkoleniu kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka w latach 2006 - 2019

Ilość rodzin ¹ biorących udział w szkoleniu kandydatów	Rok													
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
na zawodowe	0	0	0	0	5	2	4	0	1	0	2	3	1	0
na niezawodowe	0	4	0	0	0	7	6	8	8	6	2	3	2	1
na spokrewnione	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	3	2	7	9

¹ – rodzin, przez co rozumie się: małżonków lub osób niepozostających w związku małżeńskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku za lata 2006 – 2018.

Szkolenia kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej prowadzone były do 2016 roku na zlecenie jednostki przez zewnętrzne podmioty. W 2014 roku dwóch pracowników PCPR odbyło szkolenie trenerów i uzyskało uprawnienia do przeprowadzania szkoleń dla kandydatów na wszystkie formy rodzin zastępczych oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego. Prowadzone szkolenia odbywają się na podstawie programów zatwierdzonych decyzją Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej¹⁷. Obecnie obowiązuje minimum programowe według następujących wytycznych - obowiązkowy zakres programowy szkoleń programu „Razem”:

1. Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej i rodziny zastępczej spokrewnionej – moduł A – 60godz. (w tym 10 godzin praktyk) (rodziny zastępcze

¹⁷ Szkolenia prowadzone były w ramach programu pn. „Dom dziecięcych marzeń” (decyzja nr 2/2014/RZ z dnia 16 stycznia 2014 r.) i pn. „Razem” (decyzją Nr 15/2012/RZ z dnia 21 czerwca 2012 r.). Obecnie: program „Razem” (decyzja Nr DSR.I.8307.24.2017.AKU z dnia 27 lipca 2017 roku).

- spokrewnione wg. indywidualnego planu szkolenia, w zależności od potrzeb rodziny i dziecka)
2. Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz na dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego – łącznie moduły A i B – 75 godz.
  3. Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, do prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz na dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego, które będą sprawować opiekę i wychowanie nad dziećmi niepełnosprawnymi – łącznie moduły A, B i C – 95 godz.
  4. Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, która będzie sprawować opiekę i wychowanie nad dziećmi umieszczonymi na podstawie przepisów o postępowaniu w sprawach nieletnich – łącznie moduły A, B i D – 95 godz.
  5. Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego – łącznie moduły A, B i E – 85 godz.

Zajęcia, w ramach programu obejmują przede wszystkim zagadnienia dotyczące: emocji, komunikacji, granic w wychowaniu, zachęcania do współpracy, konsekwencji wychowawczych, ról społecznych, postaw rodzicielskich oraz prawnych i organizacyjnych aspektów funkcjonowania rodzicielstwa zastępczego. Dla osób, które ukończą szkolenia, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku wydaje świadectwa. Nie jest to jednak jednoznaczne z utworzeniem rodziny zastępczej. Pracownicy dokonują bowiem kwalifikacji rodziny i jeżeli jest ona pozytywna wydają stosowne zaświadczenie, które uprawnia do przyjęcia dziecka w pieczę zastępczą. Bierze się pod uwagę nie tylko ukończone szkolenie, ale także opinie: z badań psychologicznych o posiadaniu predyspozycji i motywacji do pełnienia roli opiekuna zastępczego i pedagogicznych (sporządzane przez specjalistów PCPR), pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej właściwego ze względu na miejsce zamieszkania kandydatów, zaświadczenia lekarskie o stanie zdrowia kandydatów, zaświadczenie o niekaralności, dokumenty potwierdzające posiadanie odpowiednich warunków mieszkaniowych i dochodów, a także inne opinie i informacje ze środowiska, mogące mieć wpływ na sprawowane funkcji opieki zastępczej, które stanowią warunki do uzyskania zaświadczenia kwalifikacyjnego do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej lub zawodowej.

PCPR w Lęborku od 2010 roku systematycznie organizuje i przeprowadza szkolenia kandydatów na pełnienie funkcji rodziny zastępczej. Ich ilość i termin uzależnione

są od liczebności potencjalnych kandydatów i potrzeb w zakresie konieczności umieszczenia dzieci w tych rodzinach. W ostatnich latach odbywają się one raz w roku, gdy powstaje grupa minimum sześćoosobowa.

W zakresie odpowiedzialności PCPR w Lęborku, jako organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, jest także zapewnianie rodzinom zastępczym oraz prowadzącym rodzinne domy dziecka szkoleń i zajęć edukacyjnych mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji. Realizując to zadanie tylko w latach 2017-2019 (to jest w okresie dotąd obowiązującego programu), PCPR w Lęborku organizowało i przeprowadzało następujące przedsięwzięcia:

- warsztaty umiejętności rodzicielskich w Chmielnie – 4-dniowe wyjazdowe, w ramach projektu „Wsparcie Postępu – Rozwój usług społecznych w Powiecie Lęborskim” – warsztaty dla rodzin zastępczych zawodowych i rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego oraz rodzinnych domów dziecka w dniach 26.06.-29.06.2019r., dla 50 osób,
- warsztaty umiejętności rodzicielskich w Chmielnie – 1-dniowe wyjazdowe, w ramach projektu „Wsparcie Postępu– Rozwój usług społecznych w Powiecie Lęborskim” – warsztaty dla rodzin zastępczych niezawodowych i spokrewnionych w dniu 24.06.2019r., dla 56 osób,
- szkolenia w zakresie „Psychologiczne konsekwencje dziecięcej traumy” oraz spotkań superwizji dla opiekunów zastępczych i prowadzących rodzinny dom dziecka, mających na celu podnoszenie ich kompetencji do sprawowania opieki i wychowania nad dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej oraz zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji, przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego, dla opiekunów zastępczych, w łącznej ilości 12 godzin,
- spotkanie integracyjne dla rodzin zastępczych - współfinansowane w ramach projektu „Wsparcie Postępu – Rozwój usług społecznych w Powiecie Lęborskim” – dzieci i młodzieży przebywających w pieczy zastępczej oraz ich opiekunów i otoczenia – w Łeba Park w dniu 30.08.2019r. dla 133 osób,
- systematyczne, cykliczne spotkania superwizji grupowych i indywidualnych, w ramach projektu „Wsparcie Postępu – Rozwój usług społecznych w Powiecie Lęborskim” dla opiekunów zastępczych oraz pracowników PCPR i Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej wykonujących zadania w obszarach wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej,

- szkolenie z zakresu „Prawa Dziecka”, w ramach projektu „Wsparcie Postępu – Rozwój usług społecznych w Powiecie Lęborskim”, w dniach 9.04. i 12.04.2019r., dla 47 osób – opiekunów zastępczych oraz pracowników PCPR i Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej wykonujących zadania w obszarach wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- warsztaty w zakresie „Nauki właściwych form rozładowania emocji u dzieci, młodzieży i dorosłych”, w dniu 08.02.2019r., dla 15 osób – opiekunów zastępczych,
- usługi pielęgniarские w zakresie rozpoznawanie warunków i potrzeb zdrowotnych podopiecznych przebywających w rodzinnych formach pieczy zastępczej, rozpoznawanie problemów pielęgnacyjnych występujących w rodzinach zastępczych, pomoc opiekunom zastępczym w planowaniu i realizowaniu opieki pielęgnacyjnej wobec dzieci przebywających w pieczy zastępczej, edukacja zdrowotna oraz profilaktyki chorób i promocji zdrowia,
- spotkanie edukacyjne dla rodzin zastępczych w zakresie edukacji prozdrowotnej – profilaktyka raka piersi – prowadzone przy współpracy ze Stowarzyszeniem Kobiet po Mastektomii "AMAZONKA", pielęgniarki Stowarzyszenia – dla opiekunek zastępczych i podopiecznych,
- szkolenie w zakresie usamodzielniania wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej pn. „Pierwszy krok w dorosłość – usamodzielnienie wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych” w dniu 10.12.2019r.,
- Warsztaty kompetencji opiekuńczo wychowawczych rodzin zastępczych zawodowych w Chmielnie - 2-dniowe wyjazdowe, warsztaty dla rodzin zastępczych zawodowych i rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego oraz rodzinnych domów dziecka w dniach 13-14.01.2017 roku, dla 39 osób.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku, corocznie, od dekady, organizuje z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego, przypadającego na 30 maja, spotkania integrujące środowisko pieczy zastępczej oraz promujące idee rodzicielstwa zastępczego - pikniki dla dzieci, młodzieży z rodzin zastępczych i ich opiekunów, dzieci własnych, ale także rodziców naturalnych i dzieci z pieczy instytucjonalnej. Jest to uroczystość integracyjno – kulturalna z elementami sportowymi lub turystycznymi. Co roku spotkanie to odbywa się w plenerze w zróżnicowanych miejscach, np. w tzw. „Uroczysku” Nadleśnictwa Lębork, na terenie Pałacu pod Bocianim Gniazdem w Runowie, w Parku Miniatur i Gigantów

w Strysej Budzie, czy też w parku rozrywki - Łeba Park. Imprezy te cieszą się od lat bardzo dużym zainteresowaniem rodzin zastępczych i bierze w nich udział około 200 osób. Zabezpiecza się co roku różne formy aktywizacyjne, współpracuje przy ich organizacji z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, ale także w latach ubiegłych pozyskano środki z fundacji YE. Organizowane są gry terenowe, happeningi, pokazy wozów straży pożarnej i karetki pogotowia, motorów, a także strzelnice z łuków, kuszy oraz broni ASG, malowanie buziek, przejażdżki konne i bryczką, zjeżdżalnie dmuchane i trampoliny, grochówka wojskowa Ochotniczej Straży Pożarnej, wata cukrową i urozmaicony poczęstunek dla uczestników, konkursy wiedzy, sprawnościowe i karaoke, zwiedzanie ciekawych miejsc w województwie pomorskim, promowanie lokalnej turystyki. Były to przedsięwzięcia mające na celu wzajemne poznanie się, wzmocnienie i integrację środowiska rodzin zastępczych, przez wspólną zabawę i miłe spędzenie czasu w gronie rodzinnym.

Uroczystościami o podobnym charakterze, organizowanym, także od 2009 roku, były Świąteczne Spotkania Rodzin Zastępczych. Co roku, w grudniu zapraszane są dzieci z pieczy zastępczej wraz z rodzinami na wspólne kolędowanie rodzin, zabawę choinkową lub wigilię. Podczas tych spotkań odbywały się, w zależności od przyjętej formuły np. koncerty instrumentalno-wokalne artystów z Państwowej Szkoły Muzycznej w Lęborku, przedstawienia teatralne, przedstawienia magików, projekcje filmów świątecznych, wigilijny poczęstunek i przygotowywane paczki ze słodyczami dla dzieci. Co roku rodziny angażowane są do organizacji spotkań przez przygotowanie świątecznych stroików, ozdób choinkowych lub kartek świątecznych. Miejscem spotkań były dotąd: siedziba Państwowej Szkoły Muzycznej w Lęborku, Gminny Ośrodek Kultury w Nowej Wsi Lęborskiej, Centrum Kultury i Rekreacji „Fregata” w Lęborku, a także aula Liceum Ogólnokształcącego nr 1 w Lęborku. Na spotkania te przybywa rokrocznie około 180 osób.

Ustawowym zadaniem organizatora rodzinnej pieczy zastępczej jest zapewnianie pomocy i wsparcia osobom sprawującym rodzinną pieczę zastępczą w ramach grup wsparcia oraz rodzin pomocowych. W tym zakresie od 2013 roku PCPR inicjowało systematyczne spotkania opiekunów zastępczych w ramach Grupy Wsparcia Pieczy Zastępczej. Spotkania chętnych osób, które mogą być członkami tej grupy, tj.: rodziców zastępczych, kandydatów do sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej oraz osób usamodzielnianych opuszczających rodzinę lub instytucjonalną pieczę zastępczą. Działalność Grupy Wsparcia Pieczy Zastępczej ma na celu:

- wzajemne wspieranie się rodzin zastępczych m. in. poprzez kontakt z innymi rodzinami,
- poszerzanie wiedzy i doskonalenie umiejętności opiekuńczo - wychowawczych,
- pomoc opiekunom zastępczym w ich problemach związanych z opieką nad dziećmi,
- zintegrowanie środowiska rodzin zastępczych.

Od listopada 2018 roku do grudnia 2020 roku spotkania Grupy Wsparcia Rodzin Zastępczych mogą odbywać się w Punkcie Wsparcia Dziecka i Rodziny. W ramach wdrażanego projektu RPO WP zabezpieczono także w tym zakresie dla opiekunów zastępczych możliwość współfinansowania materiałów na zajęcia oraz świadczenie usług przez specjalistów np. w zakresie edukacji i prelekcji. Opiekunowie zastępczy, którzy uczestniczyli w Grupie Wsparcia Pieczy Zastępczej, w dniu 20 marca 2015 roku założyli Stowarzyszenie Rodzin Zastępczych i Adopcyjnych „Nasze Dzieci”, którego celem jest podejmowanie wszelkiego rodzaju zadań na rzecz dzieci, rodzin zastępczych i adopcyjnych.

Organizator rodzinnej pieczy zastępczej zapewnia także opiekę nad dziećmi, w przypadku, gdy rodzina zastępcza albo prowadzący rodzinny dom dziecka okresowo nie mogą jej sprawować. W Powiecie Lęborskim w ostatnich trzech latach (dotąd obowiązującego Programu), z powodów zdrowotnych lub losowych albo zaplanowanego wycieczki, pięciokrotnie wystąpiła taka konieczność. Trzydzieścioro dzieci było wówczas zabezpieczonych w rodzinach pomocowych, które to funkcje pełniły trzy rodziny zawodowe i jedna rodzina przysposabiająca.

Kolejnym ustawowym zadaniem PCPR w Lęborku, jako organizatora rodzinnej pieczy zastępczej jest organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy. W ubiegłych latach wielokrotnie nawiązywano współpracę, w której wolontarystycznie zadania wykonywały osoby w formie wsparcia inicjatyw np. spotkań edukacyjnych i przedsięwzięć integrujących środowisko pieczy zastępczej. Były to najczęściej funkcjonujące w środowisku lokalnym stowarzyszenia i fundacje oraz placówki edukacyjne. Indywidualne wsparcie wolontariuszy jest także organizowane i zabezpieczane w ramach pomocy samych placówek edukacyjnych oraz centrum wolontariatu funkcjonującego w Lęborku. Dzieci i młodzież z rodzin zastępczych korzystają z niego na takich samych zasadach, jak wszyscy mieszkańcy. Ponadto, od kilku lat, PCPR współpracuje także na zasadzie partnerstwa z Regionalnym Centrum Młodzieży w Lęborku, które realizuje działania dla młodzieży z rodzin zastępczych i placówki opiekuńczo-wychowawczej oraz Chorągwią Gdańską - Hufcem ZHP w Lęborku, którego jesteśmy

partnerem w zadaniach na rzecz dzieci i młodzieży oraz ich opiekunów. Nieodpłatne, dobrowolne, organizowane na zasadzie działań wolontarystycznych i projektowych działania obejmują wsparcie dla dzieci i młodzieży np. w organizacji czasu wolnego, wsparcia mentora, talonów kariery, wsparcia psychologicznego, zajęć edukacyjnych. Ponadto w ramach usług wolontarystycznych tut. jednostka zorganizowała zajęcia edukacyjne indywidualne – korepetycje dla wychowanki rodzinnej pieczy zastępczej. Jednostka prowadzi stały, otwarty nabór osób pełnoletnich, spełniających wymagania określone w przepisach prawnych do świadczenia usług wolontarystycznych na rzecz pieczy zastępczej.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku, jako realizator zadań organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, prowadziło dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą, ich dzieci i umieszczonych w rodzinach zastępczych wsparcie psychologiczne, pedagogiczne i prawne, mające na celu zachowanie i wzmocnienie ich kompetencji oraz pomoc w trudnych sytuacjach. Było one świadczone przez psychologa i pedagoga, z którymi zawarto umowy zlecenia oraz radcę prawnego zatrudnionego w jednostce. Osoby umawiali na spotkania koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, w terminach i częstotliwości według potrzeb zainteresowanych. Ponadto Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku, w ramach wdrażanego w latach 2018 – 2020 projektu RPO WP, zabezpieczało na rzecz dzieci i młodzieży przebywającej w pieczy zastępczej, ich opiekunów zastępczych oraz rodziców biologicznych następujące wsparcie:

- konsultacje i poradnictwo psychologiczne – wsparcie psychologów, traumatologów, seksuologów dziecięcych,
- konsultacje i poradnictwo pedagogiczne,
- diagnozy i wytyczne do terapii małoletnich przyjmowanych i przebywających w pieczy zastępczej – diagnozy psychofizyczne osób przyjmowanych i przebywających w pieczy zastępczej, diagnozy funkcjonalne rodzin zastępczych, diagnozy psychotraumatologiczne,
- konsultacje i poradnictwo specjalistyczne – psychiatryczne – lekarza psychiatry dziecięcego,
- terapia małoletnich przebywających w pieczy zastępczej – indywidualna – m.in. terapie logopedyczne, doświadczeń traumatycznych, seksuologa dziecięcego, terapii poznawczo-behawioralnej, systemowej, fizjoterapii, dietetyczne,

- terapia małoletnich przebywających w pieczy zastępczej – grupowa - udział w zajęciach terapeutycznych i socjoterapeutycznych ogólnodostępnych – m.in. zajęcia grupowe umiejętności społecznych, rozwoju osobistego-skutecznej nauki, arteterapii, w zakresie emocji, profilaktyki logopedycznej, „Mądry Maluch”, ruchu rozwijającego Weroniki Sherborne, zajęcia na pływalni,
- wsparcie edukacyjne małoletnich w pieczy zastępczej – korepetycje z języka polskiego, angielskiego i niemieckiego, matematyki, przyrody,
- kolonie i obozy socjoterapeutyczne oraz edukacyjne (np. j. obcego, sportowe, pływania, jazdy konnej, fotograficzne),
- szkolenia i kursy rozwijające kompetencje społeczno-zawodowe – kurs prawa jazdy dla opiekuna zastępczego,
- superwizje opiekunów zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka oraz osób wykonujących zadania na rzecz pieczy zastępczej – sesje grupowe i indywidualne – organizowane systematycznie jeden lub dwa razy w miesiącu.

W formach wsparcia na rzecz podopiecznych pieczy zastępczej – dzieci, młodzieży oraz ich opiekunów zastępczych i rodziców naturalnych organizowanych przez PCPR w Lęborku w ramach wdrażanego projektu korzysta ponad 100 uczestników, z tym, że z form cyklicznych, długoterminowych takich jak spotkania terapeutyczne czy superwizje oraz zajęcia wsparcia edukacyjnego, prowadzone są stale dla łącznie ponad 40 uczestników. Są to formy wsparcia mające najbardziej efektywny i korzystny wpływ na funkcjonowanie podopiecznych.

W stosunku do wszystkich dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej PCPR inicjowało i organizowało posiedzenia zespołów do spraw oceny ich sytuacji. Zgodnie z obowiązującą ustawą w tym zakresie, przedmiotowych ocen dokonuje się dla dzieci powyżej 3 roku życia nie rzadziej niż co 6 miesięcy, a dla młodszych podopiecznych nie rzadziej niż co 3 miesiące. W Powiecie Lęborskim spotkania te organizowane były we współpracy z instytucjami środowiska lokalnego, najczęściej raz w miesiącu. Podczas nich analizowano sytuację rodzinną, materialną i mieszkaniową dziecka, stosowane metody pracy z dzieckiem i rodziną, w tym funkcjonowanie dziecka w rodzinie, placówce oświatowej, grupie rówieśniczej; monitorowano procedurę adopcyjną; oceniano stan zdrowia dziecka i analizowano jego potrzeby w tym zakresie. Na podstawie weryfikacji tych ważnych obszarów funkcjonowania dziecka w środowisku zastępczym dokonywano opiniowania zasadności dalszego pobytu

dziecka w pieczy zastępczej. W posiedzeniach tych, uczestniczyli: właściwy wyznaczony koordynator lub pracownik realizujący zadania koordynatora, z którym współpracuje rodzina, psycholog i pedagog oraz zastępca kierownika lub Kierownik jednostki. Ponadto, w zależności od możliwości, najczęściej w posiedzeniach brali udział: opiekunowie zastępczy, pracownicy socjalni lub asystenci rodziny pracujący z rodziną naturalną małoletniego, rodzice dziecka, jego pedagodzy szkolni, wychowawcy lub dyrektorzy z przedszkola, kuratorzy sądowi społeczni i zawodowi. Każdy z tych specjalistów przekazywał opinie i informacje dotyczące sytuacji dziecka. Na podstawie wypracowanych podczas spotkania form wsparcia dziecka opracowywane były modyfikacje planu pomocy oraz sporządzano kompleksową informację dotyczącą całokształtu sytuacji osobistej dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka oraz sytuacji rodziny dziecka wraz z opinią o zasadności jego dalszego pobytu w pieczy zastępczej.

Jako organizator rodzinnej pieczy zastępczej, PCPR zgłaszało do ośrodków adopcyjnych informacje o dzieciach z uregulowaną sytuacją prawną, w celu poszukiwania dla nich rodzin przysposabiających. Wszystkie dzieci przebywające w pieczy zastępczej, których rodzice są pozbawieni władzy rodzicielskiej i sąd wyznaczył dla nich opiekę prawną, są zgłoszone do ośrodków adopcyjnych. Jednostka w tym zakresie współpracuje z Ośrodkiem Adopcyjnym Fundacji „Dla Rodziny” w Gdańsku. Na obecnie przebywających w rodzinach zastępczych w powiecie lęborskim 116 dzieci, większość jest zgłoszonych do ośrodków adopcyjnych. Nieliczne z nich jednak mogą zostać przysposobione. W większości przypadków są one w rodzinach zastępczych spokrewnionych lub niezawodowych, gdzie istnieje pokrewieństwo opiekunów zastępczych z dzieckiem i gdzie opiekunowie ci oraz sami podopieczni nie wyrażają zgody na przysposobienie. Tym niemniej ilość dzieci, które zostały w ostatnich latach adoptowane, zachowuje tendencje wzrostowe, co przedstawiono w poniżej tabeli.

Tabela 11. Ilość dzieci przysposobionych z terenu Powiatu Lęborskiego w latach 2006 – 2019

Ilość dzieci przysposobionych											
Rok											
2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
1	3	1	3	5	3	7	14	3	9	7	3

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych źródłowych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku.

Zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie lęborskim realizują głównie pracownicy Działu Pieczy Zastępczej oraz zatrudnieni na umowy cywilno - prawne

psycholog i pedagog. Aby właściwie realizować wyznaczone cele organizacji, uczestniczą w szkoleniach podnoszących ich kwalifikacje, takich jak:

- superwizja pracowników działu pieczy zastępczej – 9 os.,
- „Tworzenie planu pomocy dziecku jako skuteczne narzędzie pracy” – 5 os.;
- „Zaburzenia osobowości, zachowań i rozwoju dzieci” – 2 os.,
- „Szkolenie z zakresu praw dziecka” – 7os.;
- „Zasady komunikacji z dzieckiem w środowisku rodziny zastępczej” – 5 os.;
- „Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej – kompetentny rzecznik dziecka i rodziny zastępczej” – 5 os.,
- „Pracownik socjalny i asystent rodziny, a rola kierownika ops w podziale zadań pomiędzy nimi” – 4 os.;
- „Terapia zachowań niepokojących” – 4 os.;
- „Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej – przegląd zadań i wytyczne do ich wykonywania” – 4 os.;
- „Realizacja potrzeb psychicznych dziecka przebywającego w rodzinnej pieczy zastępczej” – 3 os.,
- „Pierwszy krok w dorosłość – usamodzielnienie wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych” z dnia 10.12.2019r.
- studia podyplomowe z zakresu organizacji pomocy społecznej – 1 os.;
- specjalizacja I Stopnia w zawodzie pracownik socjalny – 2 os.,
- studia magisterskie na kierunku psychopedagogika – 1os.,
- studia magisterskie uzupełniające w zakresie pracy socjalnej – 1 os.

Pracownicy PCPR w Lęborku, realizując zadania na rzecz pieczy zastępczej współpracują ze środowiskiem lokalnym, w szczególności z ośrodkami pomocy społecznej z terenu Powiatu Lęborskiego, sądami i ich organami pomocniczymi, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, a także kościołami i związkami wyznaniowymi oraz z organizacjami społecznymi. Obejmują wsparciem wszystkie funkcjonujące rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka z naszego powiatu. Pracownicy ci realizują zadania wskazane przepisami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W tym celu koordynatorzy i osoby wykonujące zadania koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej pracują głównie w środowisku rodzin zastępczych. Wizyty w rodzinach, które są pod ich opieką odbywają się średnio raz w miesiącu, ale tam, gdzie występują sytuacje trudne, wymagające

wsparcia i oddziaływania, wykonują swoje zadania z wymaganą częstotliwością. Koordynator rodziny i osoby wykonujące te zadania muszą nawiązać i zachować szczególną dbałość o dobre relacje zarówno z opiekunami zastępczymi, z wychowankami, ale także z ich najbliższym otoczeniem, np. przedstawicielami placówek oświatowych, sądu, ośrodków pomocy społecznej i innymi podmiotami współpracującymi z rodziną. Są to osoby, które najlepiej znają indywidualne sytuacje dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej. To na nich ciąży szczególna odpowiedzialność za zapewnienie dzieciom i młodzieży przebywającym w rodzinnej pieczy zastępczej odpowiedniej opieki i wychowania.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku, poza zadaniami organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, realizuje na terenie Powiatu Lęborskiego, działania w zakresie wszystkich spraw dotyczących pieczy zastępczej, które nie są zastrzeżone na rzecz innych podmiotów.

W tym zakresie prowadzone są postępowania dotyczące finansowania pobytu dzieci w pieczy zastępczej, usamodzielniania wychowanków, alimentacji oraz obsługa informatyczna i sprawozdawczość rzeczowo – finansowa pieczy zastępczej. Wytaczane są także powództwa o zasądzenie świadczeń alimentacyjnych w przypadku dzieci przebywających w pieczy zastępczej po upływie roku od ich umieszczenia. Wysokość zasądzonych alimentów na dzieci w pieczy zastępczej w roku wynosiła od 50,00 do 660,00 zł, na jedno dziecko od jednego rodzica. Ponadto, Kierownik PCPR z upoważnienia starosty właściwego dla miejsca zamieszkania rodziny zastępczej udziela dzieciom umieszczonym w rodzinach zastępczych, świadczenia na pokrycie kosztów ich utrzymania, w drodze decyzji administracyjnej w minimalnej ustawowej wysokości. Wszystkim dzieciom w rodzinach zastępczych przyznane było takie comiesięczne świadczenie, a w przypadku dzieci niepełnosprawnych, także dodatek z tytułu niepełnosprawności. Poniższa tabela przedstawia szczegółowy wykaz zrealizowanych w 2019 roku, łącznych wydatków na świadczenia i wynagrodzenia przyznane funkcjonującym rodzinom zastępczym z terenu Powiatu Lęborskiego.

Tabela 12. Wykaz świadczeń i wynagrodzeń Powiatu Lęborskiego zrealizowanych na rzecz rodzinnych form pieczy zastępczej w 2019 roku

POWIAT				
Świadczenia				
Lp.	Rodzaj świadczenia	Podstawa prawna (z ustawy)	Wysokość wydatków w zł	Informacje o świadczeniu
Rodzinna piecza zastępcza				
1.	Świadczenia dla rodzin zastępczych lub osób prowadzących rodzinny dom dziecka, z tego:			
1.1.	świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka	Art. 80	1.226.401,11	obligatoryjne a) nie mniej niż 694 zł m-c w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej b) nie mniej niż 1052 zł m-c w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej, rodzinie zastępczej niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka
1.2.	dodatek wychowawczy	Art. 80 ust. 1a	560.338,87	obligatoryjne 500 zł do 18 roku życia dziecka
1.3.	dodatek z tytułu niepełnosprawności dziecka	Art. 81 ust. 1	46.488,74	obligatoryjne nie niższy niż 211 zł miesięcznie na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania dziecka
1.4.	dodatek z tytułu umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej zawodowej, na podstawie przepisów o postępowaniu w sprawach nieletnich	Art. 81 ust. 2	0,00	obligatoryjne nie niższy niż 211 zł miesięcznie na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania dziecka
1.5.	świadczenie jednorazowe na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka	Art. 83 ust. 1 pkt 2 lit. a	29.400,00	fakultatywne a) do 1500 zł na dziecko umieszczone w rodzinie zastępczej spokrewnionej, b) do 2200 zł na dziecko umieszczone w zawodowej i niezawodowej rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka c)
1.6.	świadczenie jednorazowe lub okresowe na pokrycie wydatków związanych z wystąpieniem zdarzeń losowych lub innych zdarzeń mających wpływ na jakość sprawowanej opieki	Art. 83 ust. 1 pkt 2 lit. b	10.660,00	fakultatywne do 3000 zł jako świadczenie jednorazowe lub okresowe
1.7.	dofinansowanie do wypoczynku dziecka poza miejscem zamieszkania	Art. 83 ust. 1 pkt 1	11.560,00	fakultatywne do wypoczynku powyżej 7 dni do 1000 zł, dwa razy w roku
1.8.	środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego (dla rodziny zawodowej i niezawodowej)	Art. 83 ust. 2	12.647,60	fakultatywne, obligatoryjne w przypadku wskazanym w art. 83 ust. 3 w wysokości odpowiadającej wydatkom ponoszonym przez odpowiednio rodzinę zastępczą zawodową/rodzinny dom dziecka, na czynsz, opłaty z tytułu najmu, opłaty za energię elektryczną i ciepłą, wodę, gaz, odbiór nieczystości stałych i płynnych, dźwig osobowy, antenę zbiorczą, abonament telewizyjny i radiowy, usługi telekomunikacyjne oraz
1.9.	środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego (rodzinny dom dziecka)	Art. 84 pkt 1	23.346,93	związanych z kosztami eksploatacji
1.10.	świadczenie na pokrycie kosztów przeprowadzenia niezbędnego remontu (rodzina zastępcza zawodowa)	Art. 83 ust. 4	4.000,00	fakultatywne dla rodziny zastępczej, w której umieszczono powyżej 4 dzieci lub osób które osiągnęły pełnoletniość przebywając w pieczy zastępczej do 2000 zł, raz na 4 lata
1.11.	środki finansowe na pokrycie kosztów związanych z remontem lub ze zmianą lokalu (rodzinny dom dziecka)	Art. 84 pkt 2	4.000,00	obligatoryjne dla prowadzących rodzinne domy dziecka do 4000 zł, raz na 2 lata
1.12.	środki finansowe na pokrycie innych nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka oraz funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka	Art. 84 pkt 3	1.100,00	obligatoryjne dla prowadzącego rodzinny dom dziecka do 1000 zł

Wynagrodzenia wraz z pochodnymi				
2.	Wynagrodzenia dla rodziny zastępczej i rodzinnego domu dziecka, z tego:			
2.1.	za pełnienie funkcji zawodowej rodziny zastępczej lub prowadzenie rodzinnego domu dziecka:	Art. 85 ust. 1, 2 i 4	350.241,24	obligatoryjne nie niższe niż 2000 zł miesięcznie; Rodzinie zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego przysługuje wynagrodzenie nie niższe niż 2600 zł miesięcznie
2.1.1	świadczenie za pełnienie funkcji rodziny pomocowej (dla rodziny zastępczej zawodowej oraz prowadzącego rodzinny dom dziecka)	Art. 85 ust. 6	796,39	obligatoryjne nie niższe niż 20% otrzymywanego wynagrodzenia miesięcznie
2.2.	świadczenie za pełnienie funkcji rodziny pomocowej (dla rodziny zastępczej niezawodowej oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, rodzinnego domu dziecka lub rodziny przysposabiającej)	Art. 85 ust. 7	0,00	obligatoryjne nie niższe niż 400 zł
2.3.	dodatek dla rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego, w której przebywa przez okres dłuższy niż 10 dni w miesiącu kalendarzowym więcej niż troje dzieci lub co najmniej jedno dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności	Art. 85 ust. 5	9.784,00	Obligatoryjne dla rodziny zastępczej zawodowej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego w wysokości 20% otrzymywanego wynagrodzenia
3.	Wynagrodzenia dla osób pracujących w rodzinie zastępczej lub w rodzinnym domu dziecka			
3.1.	Na wniosek rodziny zastępczej zawodowej lub niezawodowej			
3.1.1	w której przebywa więcej niż 3 dzieci (zatrudnienie osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki i przy pracach gospodarskich)	Art.57 ust. 1	3.471,10	obligatoryjnie wysokość wynagrodzenia określana jest w umowie (godz./tydz.) - 4 dzieci – 4 godz. - od 5 do 6 dzieci – 6 godz. - powyżej 7 dzieci – 8 godz.
3.1.2	w szczególnie uzasadnionych przypadkach (zatrudnienie osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki i przy pracach gospodarskich)	Art.57 ust. 2	6.967,00	fakultatywnie wysokość wynagrodzenia określana jest w umowie
3.2.	Na wniosek prowadzącego rodzinny dom dziecka			
3.2.1	Osoba zajmująca się opieką lub wychowaniem dzieci	Art. 64 ust. 1	4.901,26	Obligatoryjnie w rodzinnym domu dziecka wysokość wynagrodzenia określana w umowie (godz./tydz.) - 4 dzieci – 4 godz. - od 5 do 6 dzieci – 6 godz. - powyżej 7 dzieci – 8 godz.
Pomoc dla osób usamodzielnianych				
4.	Pomoc dla osoby usamodzielnianej, z tego:	Art. 140 ust. 1	138.362,03	obligatoryjne, na wniosek osoby usamodzielnianej
4.1.	na kontynuowanie nauki	Art. 140 ust. 1 pkt 1 lit. a	107.524,03	nie mniej niż 526 zł miesięcznie
4.2.	na usamodzielnienie	Art. 140 ust. 1 pkt 1 lit. b	26.107,00	1. w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną – nie mniej niż 3.470 zł, jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej 3 lat; 2. w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-wychowawczą: a)nie mniej niż 6.939 zł - jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres powyżej 3 lat, b)nie mniej niż 3.470 zł - jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres od 2 do 3 lat, c)nie mniej niż 1.735 zł - jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres poniżej 2 lat, nie krócej jednak niż przez okres roku

4.3.	na zagospodarowanie	Art. 140 ust. 1 pkt 1 lit. c, art. 141-143 i 150	4.731,00	1. wypłacana jednorazowo, nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26. roku życia, w wysokości nie niższej niż 1.577 zł, a w przypadku osoby legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności w wysokości nie niższej niż 3.154 zł. 2. może być przyznana w formie rzeczowej
4.4.	w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych	Art.140 ust. 1 pkt 2 lit. a	0,00	obligatoryjne
4.5.	w uzyskaniu zatrudnienia	Art.140 ust. 1 pkt 2 lit. b	0,00	obligatoryjne

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych źródłowych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku.

Świadczenia obligatoryjne są na bieżąco finansowane przez Powiat Lęborski, natomiast świadczenia fakultatywne, ze względu na możliwości finansowe, realizowane są na ograniczonym poziomie. Kwestię tę, obecnie reguluje uchwała Nr 97/2015 Zarządu Powiatu Lęborskiego z dnia 16 grudnia 2015 roku w sprawie zasad finansowania rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie lęborskim.

3.5. Realizacja zadań na rzecz usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku udziela wsparcia pełnoletnim wychowankom opuszczającym pieczę zastępczą. Dział Pieczy Zastępczej przygotowuje, we współpracy z osobami usamodzielnianymi i ich opiekunami, indywidualne programy usamodzielnienia.

Zapewnienie pomocy i wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym pieczę zastępczą stanowi, zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2018 r. poz. 998 z późn. zm.), zadanie własne powiatu. W świetle przepisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej pełnoletni wychowanek pieczy zastępczej może: pozostać w dotychczasowej rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka albo placówce opiekuńczo-wychowawczej do 25 roku życia, pod warunkiem że kontynuuje naukę lub opuścić dotychczasową formę pieczy zastępczej i uzyskać pomoc w usamodzielnieniu.

Pomoc w usamodzielnieniu obejmuje:

- 1) pomoc na:
  - a) kontynuowanie nauki (bez kryterium dochodowego - wprowadzone od 1 stycznia 2012 roku ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej),
  - b) usamodzielnienie,
  - c) zagospodarowanie;
- 2) pomoc w uzyskaniu:

- a) odpowiednich warunków mieszkaniowych,
  - b) zatrudnienia;
- 3) pomoc prawną i psychologiczną.

Pomoc na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie oraz na zagospodarowanie jest przyznawana osobie usamodzielnianej, która przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej:

- 3 lat - w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną,
- roku - w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną.

Pomoc na usamodzielnienie oraz pomoc na zagospodarowanie jest przyznawana osobie usamodzielnianej, której dochód miesięczny nie przekracza kwoty 1.200 zł. W przypadku gdy dochód miesięczny osoby usamodzielnianej przekracza kwotę 1.200 zł, można przyznać pomoc na usamodzielnienie lub pomoc na zagospodarowanie, jeżeli jest to uzasadnione jej sytuacją mieszkaniową, dochodową, majątkową lub osobistą.

Pomoc dla osoby usamodzielnianej jest przyznawana lub udzielana na jej wniosek. Warunkiem przyznania pomocy na kontynuowanie nauki i na usamodzielnienie, poza złożeniem wniosku, jest posiadanie zatwierdzonego indywidualnego programu usamodzielnienia. Program ten jest opracowywany przez osobę usamodzielnianą wspólnie z opiekunem usamodzielnienia.

Opiekun usamodzielnienia jest wskazywany co najmniej rok przed uzyskaniem pełnoletności przez osobę usamodzielnianą, natomiast co najmniej na miesiąc przed uzyskaniem pełnoletności przedstawia się kierownikowi PCPR indywidualny program usamodzielnienia, który musi być przez niego zatwierdzony. W planie tym określony musi być zakres współdziałania opiekuna z osobą usamodzielnianą. Na zakończenie procesu usamodzielnienia dokonywana jest ocena procesu usamodzielnienia.

Przyznanie oraz odmowa przyznania pomocy dla osoby usamodzielnianej na kontynuowanie nauki, na usamodzielnienie oraz na zagospodarowanie następuje w drodze decyzji, na którą na podstawie przepisów Kodeksu postępowania administracyjnego przysługuje odwołanie.

Pomoc na kontynuowanie nauki ma charakter świadczenia pieniężnego. Wysokość tej pomocy wynosi nie mniej niż 500 zł miesięcznie. Przyznaje się ją na czas nauki, nie dłużej jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25 roku życia.

Formę pieniężną ma również pomoc na usamodzielnienie. Jej wysokość wynosi:

- 1) w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą spokrewnioną - nie mniej niż 3470 zł, jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres co najmniej 3 lat;
- 2) w przypadku osoby usamodzielnianej opuszczającej rodzinę zastępczą niezawodową, rodzinę zastępczą zawodową, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną:
  - a) nie mniej niż 6939 zł - jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres powyżej 3 lat,
  - b) nie mniej niż 3470 zł - jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres od 2 do 3 lat,
  - c) nie mniej niż 1735 zł - jeżeli przebywała w pieczy zastępczej przez okres poniżej 2 lat, nie krócej jednak niż przez okres roku.

Pomoc na usamodzielnienie może zostać wypłacona, w zależności od ustaleń indywidualnego programu usamodzielniania, jednorazowo lub w ratach, nie później jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26 roku życia. W przypadku gdy osoba usamodzielniana otrzymuje pomoc na kontynuowanie nauki, pomoc na usamodzielnienie co do zasady jest wypłacana po zakończeniu pobierania pomocy na kontynuowanie nauki.

Pomoc na zagospodarowanie jest wypłacana jednorazowo, nie później niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 26 roku życia, w wysokości nie niższej niż 1.577 zł, a w przypadku osoby legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności w wysokości nie niższej niż 3.154 zł. Pomoc ta może być przyznana w formie rzeczowej.

Wszystkie kwoty pomocy na usamodzielnienie wskazane w ustawie to kwoty minimalne, które mogą być dowolnie kształtowane przez samorząd powiatu w zależności od możliwości finansowych. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nie precyzuje form pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, pozostawiając inicjatywę w tym zakresie podmiotom zobowiązanym do tej pomocy. Pomoc ta może przybrać w szczególności następujące formy:

- całkowite lub częściowe pokrycie wydatków związanych z wynajmem pokoju,

- ułatwienie uzyskania mieszkania socjalnego z zasobów gminy,
- umożliwienie osobie usamodzielnianej uczącej się zamieszkania w bursie lub internacie do czasu ukończenia nauki,
- całkowite lub częściowe pokrycie osobie usamodzielnianej studiującej w szkole wyższej wydatków związanych z zakwaterowaniem.

Formę wsparcia dla osoby usamodzielnianej stanowi również mieszkanie chronione. Jest to forma pomocy społecznej przygotowująca pod opieką specjalistów osoby tam przebywające do prowadzenia samodzielnego życia lub wspomagająca te osoby w codziennym funkcjonowaniu. Wsparcie w mieszkaniu chronionym może być przyznane osobie pełnoletniej, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonym przez jednostkę całodobowej opieki, w szczególności osobie opuszczającej pieczę zastępczą.

Ilość podopiecznych usamodzielnianych, którzy kontynuowali naukę po osiągnięciu pełnoletności i odejściu z rodzin zastępczych oraz otrzymujących usamodzielnienie i pomoc na zagospodarowanie w ostatniej dekadzie przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 13. Wychowankowie usamodzielniani z rodzinnych form pieczy zastępczej, otrzymujący pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i rzeczową na zagospodarowanie w latach 2006 – 2019

		Rok													
		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Pomoc na kontynuowanie nauki	ilość osób	73	72	70	66	52	52	49	44	40	34	29	24	20	22
	łączna kwota	330.217	324.207	290.927	267.414	245.299	213.385	224.649	202.468	173.238	138.854	120.777	99.090	89.350	107.524
Pomoc na usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem	ilość osób	9	12	21	13	14	11	9	12	16	12	7	10	6	5
	łączna kwota	42.432	54.306	100.467	64.233	70.821	52.704	41.187	52.728	74.157	54.411	31.503	43.332	28.776	26.107
Pomoc na zagospodarowanie	ilość osób	14	22	18	15	13	12	2	5	13	11	7	6	9	3
	łączna kwota	37.812	56.614	53.227	59.474	49.848	47.582	3.000	10.941	24.421	13.500	13.500	9.000	18.539	4.731

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych źródłowych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku.

Tabela 14. Wychowankowie usamodzielniani z instytucjonalnych form pieczy zastępczej, otrzymujący pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i rzeczową na zagospodarowanie w latach 2006 – 2019

		Rok													
		2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Pomoc na kontynuowanie nauki	ilość osób	19	11	18	16	13	13	11	16	20	24	20	20	17	15
	łączna kwota	69.472	53.099	58.799	58.351	54.166	36.882	43.205	49.260	77.937	74.604	88.690	92.502	81.733	58.653
Pomoc na usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem	ilość osób	14	2	9	4	9	9	1	5	3	9	4	1	2	2
	łączna kwota	60.107	6.759	46.116	19.764	44.469	44.469	6.600	24.049	9.600	25.550	21.000	3.444	10.093	13.878
Pomoc na zagospodarowanie	ilość osób	8	3	11	6	8	8	3	10	7	4	1	4	3	2
	łączna kwota	20.400	9.570	35.123	14.399	32.010	26.514	9.880	27.661	29.499	19.401	1.500	24.300	9.444	3.154

Źródło: Opracowanie własne, na podstawie danych źródłowych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku.

Ponadto w Powiecie Lęborskim od kilku lat wychowankowie usamodzielniani opuszczający pieczę zastępczą są objęci szeroko rozumianym wsparciem przez Regionalne Centrum Młodzieży w Lęborku. W ramach partnerskiego projektu Powiatu Lęborskiego, którego PCPR jest realizatorem zadań na rzecz pieczy zastępczej, wdrażane przez RCM są m.in.:

- wsparcie psychologiczne,
- biuro mentoringu – prowadzi on diagnozę potrzeb i podejmuje interwencje kontaktując uczestników z innymi specjalistami. Mentor jest wsparciem dla uczestników pomagając im przezwyciężać bariery i trudności związane z udziałem w działaniach (np. pomoc w dopasowaniu spotkań indywidualnych do planu zajęć/praktyk). Uzyskują od mentora pomoc w rozwiązywaniu codziennych problemów (np. złożenie wniosku o przyznanie mieszkania, napisanie aplikacji o pracę itp.). Zadaniem mentora jest pomoc w przełamywaniu izolacji i samotności, ma on dzielić się wiedzą i doświadczeniem, aby wesprzeć wychowanków w przygotowaniu do samodzielności oraz aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym,
- wsparcie asystenta kariery – obejmuje przeprowadzenie treningu aktywizacji zawodowej, określenie predyspozycji zawodowych uczestników, pomoc w wyznaczaniu celów życiowych, wskazanie możliwości rozwoju osobistego oraz wykorzystania nabytych kompetencji na rynku pracy, a także wsparcie w postaci wymiany informacji o możliwościach zatrudnienia, kwestiach prawnych, pozyskiwania środków finansowych, pomoc w planowaniu kształcenia i kariery zawodowej,
- organizacja wolontariatu i zajęć wolontarystycznych dla młodzieży,
- przeprowadzanie inicjatyw społecznych – granty na rzecz lokalnej społeczności,
- staże i reintegracje zawodowe – realizacja talonów kariery – w tym finansowanie np. kursów, szkoleń lub sprzętu,
- wyjscia i wyjazdy integracyjne i uspołeczniające,
- zajęcia indywidualne i grupowe w tzw. Wehikule Usamodzielnienia – podczas spotkań realizowane są gry, ćwiczenia symulacyjne i warsztaty dotyczące konstruktywnej komunikacji, ekonomii (w tym gospodarowania domowym budżetem), poruszania się na rynku pracy, przedsiębiorczości, zdrowia, praktycznych umiejętności życiowych i przepisów związanych z usamodzielnieniem.

IV. CELE, KIERUNKI DZIAŁAŃ I ZADANIA W RAMACH PROGRAMU

Celem głównym Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej Powiatu Lęborskiego na lata 2020 – 2021 jest:

**Funkcjonowanie na terenie Powiatu Lęborskiego
optymalnego systemu pieczy zastępczej zapewniającego dzieciom opiekę i wychowanie
w odpowiednich formach piczy zastępczej: rodzinnej i instytucjonalnej,
ukierunkowanych na jej formy rodzinne.**

4.1. Cele Programu

Opracowując i tworząc system opieki nad dzieckiem i rodziną szczególnie istotne jest włączenie wszystkich podmiotów działających w środowisku lokalnym wspierających i wspomagających dziecko i rodzinę, poprzez wcześniej ustalone cele, tj.:

1. Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej – w kontekście polepszania jakości opieki i wychowania oraz jako wzrost ilości miejsc w rodzinnych formach pieczy zastępczej
2. Standaryzacja instytucjonalnej pieczy zastępczej i rozwój warunków sprzyjających indywidualizacji pracy z dzieckiem
3. Poprawa funkcjonowania wychowanków opuszczających pieczę zastępczą
4. Synergia działania podmiotów realizujących zadania w ramach wpierania rodziny i systemu pieczy zastępczej

4.2. Kierunki działań i zadania Programu

CEL 1: Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej – w kontekście polepszania jakości opieki i wychowania oraz jako wzrost ilości miejsc w rodzinnych formach pieczy zastępczej	
<i>Kierunki działań</i>	<i>Zadania</i>
Poprawa postrzegania i świadomości społecznej o pieczy zastępczej	Promowanie idei rodzicielstwa zastępczego w środowisku lokalnym oraz budowanie pozytywnego wizerunku rodzinnej pieczy zastępczej
Zapewnienie adekwatnej do potrzeb ilości miejsc w rodzinnych formach pieczy zastępczej	Pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze oraz do prowadzenia rodzinnych domów dziecka
	Prowadzenie kwalifikacji i organizowanie szkoleń dla kandydatów na rodziny zastępcze, do prowadzenia RDD i placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego
	Optymalizacja warunków do tworzenia i prowadzenia rodzin zastępczych zawodowych, w szczególności specjalistycznych i rodzinnych domów dziecka, z uwzględnieniem zapewnienia rodzinom zawodowym i prowadzącym RDD możliwość awansu zawodowego
Dążenie do powrotu dzieci przebywających w pieczy zastępczej do rodziców naturalnych, a gdy jest to niemożliwe, do przysposobienia dziecka lub stabilizacji jego sytuacji w pieczy zastępczej	Współdziałanie w zapewnieniu różnorodnych form wsparcia o charakterze ponadgminnym dla rodzin Powiatu Lęborskiego, w szczególności dla dzieci, młodzieży
	Współpraca z asystentami rodzin biologicznych dzieci umieszczonych w pieczy, pracownikami socjalnymi, Sądem, kuratorami, i innymi specjalistami na rzecz ustabilizowania sytuacji dziecka przebywającego w pieczy zastępczej
	Umożliwianie, pomoc i zapewnienie warunków do kontaktów dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej z rodzicami biologicznymi i osobami bliskimi (o ile sąd nie zdecydował inaczej)
	Współpraca z ośrodkiem adopcyjnym i opiekunami zastępczymi w procesie przysposobienia dzieci
Poprawa funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej celem zapewnienia najlepszych warunków opieki i wychowania dla dzieci i młodzieży w rodzinnych formach pieczy zastępczej	Zapewnienie systemu wsparcia dla rodzin zastępczych i RDD, w tym specjalistycznego, w szczególności psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, psychiatrycznego oraz terapeutycznego
	Organizowanie szkoleń, warsztatów, kursów i superwizji - podnoszących kompetencje opiekuńczo-wychowawcze i społeczno-zawodowe rodzin zastępczych, prowadzących RDD oraz osób wykonujących zadania w ramach pieczy zastępczej
	Zapewnienie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu sytuacji problemowych

	Organizacja, adekwatnego do potrzeb, wsparcia dla dzieci i młodzieży umieszczanych i przebywających w pieczy zastępczej, w tym zajęć grupowych i indywidualnych: rekompensacji zaburzeń rozwoju, wsparcia edukacyjnego, rozwoju zainteresowań i uzdolnień, spędzania czasu wolnego i wypoczynku, rozwoju umiejętności społecznych
	Wsparcie rodzin przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i osób wykonujących zadania koordynatora – zapewnienie adekwatnego do potrzeb poziomu zatrudnienia w jednostce, przede wszystkim, aby ilość rodzin objętych opieką jednego koordynatora wynosiła do 15 rodzin, a rodzin będących pod opieką innych osób wykonujących zadania koordynatora nie więcej niż 30
	Zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań specjalistycznych, w tym lekarskich, a także przeprowadzania diagnoz psychofizycznych psychologa i pedagoga
	Zapewnienie wsparcia opiekunom zastępczym współpracy z rodzinami biologicznymi
	Opracowanie i rozpowszechnianie informacji dla opiekunów zastępczych w zakresie różnorodnych form wsparcia i realizacji zadań na rzecz dzieci i rodzin w lokalnym środowisku
Integracja i edukacja środowiska lokalnego pieczy zastępczej	Organizacja zajęć informacyjno – edukacyjnych dla osób sprawujących pieczę zastępczą
	Zapewnienie warunków do funkcjonowania grup wsparcia pieczy zastępczej
	Organizacja i prowadzenie przedsięwzięć grupowych integracyjnych, kulturalnych i sportowo - rekreacyjnych dostępnych dla osób z pieczy zastępczej, w szczególności dzieci przebywających w rodzinach zastępczych i RDD ich opiekunów oraz najbliższego otoczenia
	Organizowanie dla rodzin zastępczych pomocy wolontariuszy – rozpowszechnianie informacji o wolontariacie i tworzenie warunków do wsparcia wolontariuszy
CEL 2: Standaryzacja instytucjonalnej pieczy zastępczej i rozwój warunków sprzyjających indywidualizacji pracy z dzieckiem	
<i>Kierunki działań</i>	<i>Zadania</i>
Zapewnianie dzieciom całodobowej opieki i wychowania w instytucjonalnej pieczy zastępczej	Funkcjonowanie i reorganizacja instytucjonalnej pieczy zastępczej w Powiecie Lęborskim w kierunku zapewnienia standardu opieki i wychowywania
	Zapewnienie miejsc interwencyjnych dla realizacji zapewnienia pieczy zastępczej w sytuacjach kryzysowych, konieczności zabezpieczenia dziecka w sytuacji zagrożenia jego życia lub zdrowia

<p>Poprawa funkcjonowania instytucjonalnej pieczy zastępczej celem zapewnienia najlepszych warunków opieki i wychowania dla dzieci i młodzieży w placówkach opiekuńczo-wychowawczych</p>	<p>Zapewnienie w pieczy instytucjonalnej zaspakajania niezbędnych potrzeb przyjmowanych i przebywających w niej dzieci i młodzieży na najlepszym poziomie, w szczególności realizacji potrzeb emocjonalnych, rozwojowych, zdrowotnych, bytowych, społecznych i religijnych</p>
	<p>W pieczy instytucjonalnej prowadzone są działania uwzględniające indywidualizację procesu wychowawczego i edukacyjnego w odniesieniu do każdego dziecka</p>
	<p>Organizacja, adekwatnego do potrzeb, wsparcia dla dzieci i młodzieży umieszczanych i przebywających w pieczy zastępczej, w tym zajęć grupowych i indywidualnych: rekompensacji zaburzeń rozwoju, wsparcia edukacyjnego, rozwoju zainteresowań i uzdolnień, spędzania czasu wolnego i wypoczynku, rozwoju umiejętności społecznych</p>
	<p>Kadra placówek to stabilny zespół profesjonalistów, którzy mają zapewnioną możliwość doskonalenia swoich kompetencji zgodnie z potrzebami rozwojowymi i specyfiką placówki (np. nowe metody pracy z dzieckiem) oraz otrzymuje potrzebne wsparcie (superwizje, wsparcie psychologiczne, szkolenia,).</p>
<p>Dążenie do osiągnięcia do dnia 31 grudnia 2020 roku standardów opieki i wychowania instytucjonalnej pieczy zastępczej</p>	<p>Podejmowanie działań zmierzających do funkcjonowania opieki i wychowania dla dzieci w ramach Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Lęborku - ukierunkowana na funkcjonowanie dwóch placówek po 14 wychowanków. Termin wskazany w obowiązującej ustawie na funkcjonowanie jedynie placówek 14 osobowych to 31.12.2020 roku.</p> <p>Dążenie do umieszczania i przebywania małoletnich w pieczy zastępczej instytucjonalnej tylko w uzasadnionych przypadkach, z uwzględnieniem wieku tych dzieci, tj. powyżej 10 roku życia.</p>
<p>CEL 3: Poprawa funkcjonowania wychowanków opuszczających pieczę zastępczą</p>	
<p><i>Kierunki działań</i></p>	<p><i>Zadania</i></p>
<p>Poprawne funkcjonowanie w życiu społecznym wychowanków opuszczających pieczę zastępczą</p>	<p>Wsparcie finansowe i rzeczowe osób usamodzielnianych – udzielanie świadczeń i wsparcia dla osób usamodzielnianych</p>
	<p>Wspieranie osób usamodzielnianych w aktywnym uczestniczeniu w życiu społecznym, kontynuowaniu nauki i uzyskiwaniu kwalifikacji zawodowych</p>
	<p>Zapewnienie poradnictwa specjalistycznego dla osób usamodzielnianych, w szczególności socjalnego, psychologicznego, pedagogicznego i prawnego</p>
	<p>Organizacja zajęć informacyjno – edukacyjnych dla osób opuszczających pieczę zastępczą</p>

Wzrost kompetencji społecznych i zawodowych osób usamodzielnianych opuszczających pieczę zastępczą	Wyrównywanie szans wchodzenia w dorosłe życie wychowanków opuszczających pieczę m.in. przez wsparcie zabezpieczenie im warunków mieszkaniowych
	Zapewnienie warunków do funkcjonowania grup wsparcia dla młodzieży z rodzin zastępczych i osób usamodzielnianych
	Organizowanie wsparcia ukierunkowanego na podnoszenie kompetencji społecznych i zawodowych osób usamodzielnianych – współpraca z lokalnym środowiskiem w tym zakresie
Optymalizacja procesu usamodzielniania wychowanków opuszczających pieczę zastępczą	Wypracowanie i wdrażanie standardów w zakresie usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej obowiązującego w Powiecie Lęborskim.
	Podnoszenie kwalifikacji i zapewnienie superwizji dla osób realizujących zadania w zakresie usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej
CEL 4: Synergia działania podmiotów realizujących zadania w ramach wpierania rodziny i systemu pieczy zastępczej	
<i>Kierunki działań</i>	<i>Zadania</i>
Komplementarność działań podmiotów na rzecz rozwiązywania problemów społecznych w sposób umożliwiający uregulowanie sytuacji życiowej dziecka, w szczególności pozostanie dziecka lub jego powrót do rodziny biologicznej, przysposobienie, przebywanie w pieczy zastępczej oraz usamodzielniania wychowanków opuszczających pieczę zastępczą	Istotą podstaw organizacyjnych systemu pieczy zastępczej jest współpraca wszystkich uczestników systemu, realizowana z założeniem partnerskich relacji i stałej wymiany wiedzy między różnymi podmiotami – działają one zgodnie z przyjętymi standardami, mają jasno przypisane zadania i odpowiedzialności, mają wiedzę o działaniach innych uczestników systemu
	Współpraca instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny w Powiecie Lęborskim, w szczególności zapewnienie korelacji planów pomocy dziecku i planów pomocy rodzinie
	Organizacja udziału przedstawicieli instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny w powiecie lęborskim, w szczególności ośrodków pomocy społecznej, powiatowego centrum pomocy rodzinie, placówek oświatowych i sądu rodzinnego, w ocenach sytuacji dziecka i zasadności jego dalszego pobytu w pieczy zastępczej
	Stąła, bieżąca współpraca koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i osób wyjmujących zadania koordynatora, asystentów rodziny i pracowników socjalnych z opiekunami zastępczymi
	Organizowanie i udział w szkoleniach, spotkaniach edukacyjnych i konferencjach w zakresie funkcjonowania pieczy zastępczej przez przedstawicieli instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny

4.3. Realizatorzy i wskaźniki realizacji Programu

Koordynatorem realizacji niniejszego Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku, przy współpracy:

- rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych,
- placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- ośrodków pomocy społecznej,
- sądu, ich organami pomocniczymi i policji,
- placówki edukacyjne,
- podmiotów leczniczych,
- organizacji pozarządowych, kościołów i związków wyznaniowych.

CEL 1: Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej – w kontekście polepszania jakości opieki i wychowania oraz jako wzrost ilości miejsc w rodzinnych formach pieczy zastępczej

<i>Kierunki działań</i>	<i>Realizatorzy/Partnerzy</i>	<i>Wskaźniki realizacji Programu</i>		
Poprawa postrzegania i świadomości społecznej o pieczy zastępczej	PCPR/ OPS/ media	Liczba przeprowadzonych kampanii na rzecz promocji rodzicielstwa zastępczego		
Zapewnienie adekwatnej do potrzeb ilości miejsc w rodzinnych formach pieczy zastępczej	Samorząd powiatowy/ PCPR/ OPS/ sąd/ rodziny zastępcze/ RDD	Liczba funkcjonujących rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka, w tym: planowana ilość nowopowstałych rodzin zastępczych zawodowych i RDD oraz ich łączna ilość:		
		Rok	Planowana ilość nowopowstałych rodzin zastępczych zawodowych	Planowana ilość nowopowstałych rodzinnych domów dziecka
		2020	1	11
		2021	1	12
		2022	1	12
		Liczba miejsc w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka		

		Liczba osób, dla których przeprowadzono kwalifikację do pełnienia funkcji pieczy zastępczej
		Liczba osób/rodzin, które uczestniczyły i ukończyły szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka
		Wysokość środków finansowych na funkcjonowanie rodzinnej pieczy zastępczej, w tym na wynagrodzenia opiekunów zawodowo pełniących swoją funkcję
Dążenie do powrotu dzieci przebywających w pieczy zastępczej do rodziców naturalnych, a gdy jest to niemożliwe, do przysposobienia dziecka lub stabilizacji jego sytuacji w pieczy zastępczej	OPS/ PCPR/ rodziny zastępcze/ RDD/ sąd/ organizacje pozarządowe	Liczba dzieci, które opuściły pieczę zastępczą
		Liczba dzieci, które powróciły do rodzin naturalnych
		Liczba dzieci, które zostały przysposobione
		Liczba wychowanków, którzy usamodzielnili się
		Formy wsparcia rodzi i ich dzieci o charakterze ponadgminnym, w których realizacji współuczestniczy organizator rodzinnej pieczy zastępczej
		Ilość placówek wsparcia dziennego, klubów, itp. oraz miejsc w nich funkcjonujących
Poprawa funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej celem zapewnienia najlepszych warunków opieki i wychowania dla dzieci i młodzieży w rodzinnych formach pieczy zastępczej	PCPR/ Samorząd powiatowy/ rodziny zastępcze/ RDD/ OPS/ placówki edukacyjne/ podmioty lecznicze/ organizacje pozarządowe	Liczba przeprowadzonych diagnoz dzieci i młodzieży przyjmowanych i przebywających w pieczy zastępczej
		Formy wsparcia zapewnianego przez organizatora rodzinnej pieczy zastępczej dla dzieci przebywającej w pieczy zastępczej
		Liczba godzin: poradnictwa, terapii i konsultacji - psychologicznych, pedagogicznych, psychiatrycznych, logopedycznych, fizjoterapeutycznych, dietetycznych, ect.
		Liczba szkoleń, kursów, warsztatów dla opiekunów zastępczych i osób wykonujących zadania na rzecz pieczy zastępczej (w zakresie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych i społeczno-zawodowych)

		Liczba osób – opiekunów zastępczych i osób wykonujących zadania na rzecz pieczy zastępczej, które wzięły udział w szkoleniach, warsztatach, kursach
		Liczba godzin sesji superwizji indywidualnej i grupowej oraz osób, które brały w nich udział
		Wysokość świadczeń na wsparcie obowiązkowe i fakultatywne rodzinnej pieczy zastępczej
		Poziom zatrudnienia organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej i osób wykonujących zadania koordynatora
		Liczba opracowań i kanałów informacji w zakresie form wsparcia i realizacji zadań na rzecz dzieci i rodzin w lokalnym środowisku
		Kontrole przeprowadzone w rodzinnych formach pieczy zastępczej i placówce wsparcia dziennego
Integracja i edukacja środowiska lokalnego pieczy zastępczej	PCPR/ OPS/ rodziny zastępcze/ RDD/ organizacje pozarządowe	Liczba przedsięwzięć informacyjno - edukacyjnych środowiska pieczy zastępczej
		Liczba osobogodzin zajęć świadczonych przez wolontariuszy i osób wspierających niepłatnie realizację zadań pieczy zastępczej
		Liczba przedsięwzięć integracyjnych, kulturalnych i sportowo - rekreacyjnych środowiska pieczy zastępczej
		Liczba spotkań grup wsparcia pieczy zastępczej
CEL 2: Standaryzacja instytucjonalnej pieczy zastępczej i rozwój warunków sprzyjających indywidualizacji pracy z dzieckiem		
<i>Kierunki działań</i>	<i>Realizatorzy/Partnerzy</i>	<i>Wskaźniki realizacji Programu</i>
Zapewnianie dzieciom całodobowej opieki i wychowania w instytucjonalnej pieczy zastępczej	Samorząd powiatowy/ PO-W/ PCPR/ rodziny zastępcze/ RDD/	Liczba miejsc w instytucjonalnej pieczy zastępczej wg obowiązującego standardu
		Liczba dzieci przebywająca w pieczy instytucjonalnej w Powiecie Lęborskim oraz dzieci z terenu naszego powiatu przebywających w innych powiatach

		Liczba wydanych skierowań do placówek opiekuńczo-wychowawczych
		Wysokość środków finansowych na funkcjonowanie instytucjonalnej pieczy zastępczej
Poprawa funkcjonowania instytucjonalnej pieczy zastępczej celem zapewnienia najlepszych warunków opieki i wychowania dla dzieci i młodzieży w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	PO-W/ Samorząd powiatowy/ PCPR/ OPS/ sąd/ placówki edukacyjne/ podmioty lecznicze/ organizacje pozarządowe/	Formy wsparcia zapewnianego dla dzieci przebywających w pieczy zastępczej
		Liczba specjalistów w zakresie wsparcia dla wychowanków, zatrudnionych i realizujących zadania przez placówki opiekuńczo-wychowawcze
		Poziom zatrudnienia w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w szczególności kadry opiekuńczo - wychowawczej
		Liczba ocen sytuacji dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo - wychowawczych
		Kontrole przeprowadzone w placówkach opiekuńczo-wychowawczych
		Liczba szkoleń, kursów, warsztatów i konferencji, w których uczestniczyła kadra placówek opiekuńczo - wychowawczych
		Liczba godzin odbytych sesji superwizji, w których uczestniczyła kadra placówek opiekuńczo - wychowawczych
		Dążenie do osiągnięcia do dnia 31 grudnia 2020 roku standardów opieki i wychowania instytucjonalnej pieczy zastępczej
Liczba i wiek dzieci przyjmowanych i przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej		
Realizacja zadań placówek opiekuńczo – wychowawczych zgodnie z obowiązującymi standardami opieki i wychowania		
Kontrole przeprowadzone w placówkach opiekuńczo - wychowawczych		

CEL 3: Poprawa funkcjonowania wychowanków opuszczających pieczę zastępczą		
<i>Kierunki działań</i>	<i>Realizatorzy/Partnerzy</i>	<i>Wskaźniki realizacji Programu</i>
Poprawne funkcjonowanie w życiu społecznym wychowanków opuszczających pieczę zastępczą	Samorząd powiatowy/ PCPR/ OPS PO-W/ rodziny zastępcze/ RDD/ opiekunowie usamodzielnienia/ organizacje pozarządowe	Liczba osób usamodzielnianych opuszczających pieczę zastępczą
		Liczba osób, które realizują Indywidualne Programy Usamodzielnienia
		Ilość miejsc w mieszkaniu chronionym treningowym i usamodzielnienia
		Liczba przedsięwzięć informacyjno - edukacyjnych środowiska pieczy zastępczej
Wzrost kompetencji społecznych i zawodowych osób usamodzielnianych opuszczających pieczę zastępczą	Samorząd powiatowy/ PCPR/PO-W/ rodziny zastępcze/ RDD/ opiekunowie usamodzielnienia/ placówki edukacyjne/ organizacje pozarządowe	Liczba wychowanków kontynuujących naukę
		Liczba wychowanków objętych wsparciem na usamodzielnienie i przyznanych pomocy na zagospodarowanie
		Formy wsparcia wychowanków usamodzielnianych realizowanych przy współpracy z podmiotami zewnętrznymi, w szczególności organizacji pozarządowych
		Wysokość środków finansowych na wsparcie wychodków opuszczających pieczę zastępczą
Optymalizacja procesu usamodzielniania wychowanków opuszczających pieczę zastępczą	PCPR/ PO-W/ rodziny zastępcze/ RDD/ opiekunowie usamodzielnienia/ OPS/ organizacje pozarządowe	Standardy w zakresie usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej obowiązującego w Powiecie Lęborskim
		Liczba szkoleń oraz godzin sesji superwizji indywidualnej i grupowej oraz osób wykonujących zadania na rzecz usamodzielniania wychodków, które brały w nich udział

CEL 4: Synergia działania podmiotów realizujących zadania w ramach wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej

<i>Kierunki działań</i>	<i>Realizatorzy/Partnerzy</i>	<i>Wskaźniki realizacji Programu</i>
Komplementarność działań podmiotów na rzecz rozwiązywania problemów społecznych w sposób umożliwiający uregulowanie sytuacji życiowej dziecka, w szczególności pozostanie dziecka lub jego powrót do rodziny biologicznej, przysposobienie, przebywanie w pieczy zastępczej oraz usamodzielniania wychowanków opuszczających pieczę zastępczą	PCPR/ Samorząd powiatowy/ PO-W/ rodziny zastępcze/ RDD/ opiekunowie usamodzielnienia/ OPS/ organizacje pozarządowe	Liczba spotkań z przedstawicielami różnych środowisk systemu pieczy zastępczej służących doskonaleniu współpracy całego środowiska pieczy zastępczej i zapewniania komplementarności działań
		Liczba szkoleń, warsztatów, konferencji oraz posiedzeń zespołów w sprawie ocen sytuacji dziecka, w których uczestniczyli przedstawiciele różnych podmiotów i instytucji
		Liczba skoordynowanych planów pomocy dziecku i pracy z rodziną
		Stała, systematyczna współpraca przedstawicieli organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, przede wszystkim koordynatorów oraz pracowników realizujących zadania w tym zakresie dla zindywidualizowanego wsparcia dzieci przebywających w pieczy zastępczej
		Opracowanie diagnozy potrzeb podmiotów realizujących zadania w zakresie pieczy zastępczej i prowadzenie corocznych diagnoz w tym zakresie
		Kontrole przeprowadzone u organizatora rodzinnej pieczy zastępczej

V. LIMIT RODZIN ZASTĘPCZYCH ZAWODOWYCH

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadza obowiązek planowania i limitowania rodzin zastępczych funkcjonujących w powiecie. Program zawiera m.in. coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych.¹⁸ Na podstawie analizy danych dotyczących funkcjonowania pieczy zastępczej, informacji gmin na temat zagrożeń w środowiskach rodzin biologicznych, uwzględniając realne możliwości ustala się limit rodzin zastępczych zawodowych w latach 2020–2022. Limit ten jest rozumiany jako zapewnienie środków organizacyjnych i finansowych na ich zorganizowanie i prowadzenie, a nie konieczność jego osiągnięcia. Zakłada się, że w latach 2020-2022 roku stworzone zostaną warunki do powstania rodzin zawodowych, dając w sumie możliwość utworzenia po jednej rodzinie w każdym roku. W kolejnych latach należy dążyć do stałego, systematycznego wzrostu liczby rodzin zastępczych zawodowych.

Tabela 15. Limit rodzin zastępczych zawodowych w Powiecie Lęborskim w latach 2020 - 2022

Rok	Coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych
2020	8
2021	9
2022	10

Planowana ilość rodzin zastępczych zawodowych i rodzinnych domów dziecka zakłada podejmowanie działań zmierzających do stopniowego, systematycznego wzrostu ilości zawodowych form rodzinnej pieczy zastępczej. Należy wziąć pod uwagę, iż w Powiecie Lęborskim funkcjonuje obecnie 8 rodzin zastępczych zawodowych, w tym 2 rodziny pełniące funkcję pogotowia rodzinnego oraz 2 rodzinne domy dziecka. Wskazuje się, iż planowana ilość nowopowstałych rodzin zastępczych zawodowych wyniesie po jednej rodzinie zastępczej zawodowej i jednym rodzinnym domu dziecka w każdym roku. Tym niemniej, biorąc pod uwagę zmiany w funkcjonowaniu systemu pieczy zastępczej oraz uwarunkowania środowiskowe należy także w planowaniu pieczy zastępczej w lokalnym ujęciu wziąć pod uwagę możliwość zaprzestania funkcjonowania poszczególnych środowisk oraz przekształcania rodzin zastępczych niezawodowych w formy zawodowe, a także rodziny zastępcze zawodowe w rodzinne domy dziecka. Plan rozwoju ilościowego rodzinnych form pieczy zastępczej w Powiecie Lęborskim, z uwzględnieniem wskazanych zmian, przedstawiono w rozdziale zawierającym wskaźniki realizacji Programu.

¹⁸ Art. 180 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

VI. ŹRÓDŁA i ZASADY FINANSOWANIA

Źródłem finansowania Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej będą:

- budżet Powiatu Lęborskiego (zgodnie z art. 191 i 196 ustawy);
- budżet państwa (zgodnie z art. 197 ustawy);
- budżety samorządów gminnych (zgodnie z art. 191 ust. 9 i 10 ustawy);
- budżety innych powiatów (zgodnie z art. 191 i 196 ustawy);
- odpłatności rodziców biologicznych i osób zobowiązanych (zgodnie z art. 193 ustawy);
- dotacje oraz projekty w ramach środków z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej oraz
- projekty konkursowe w ramach środków Unii Europejskiej (zgodnie z art. 197 ustawy), a także:
- środki finansowe innych podmiotów współpracujących na rzecz realizacji zadań w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej:

Powiat właściwy ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi:

1. wydatki na opiekę i wychowanie dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;
2. średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym
3. wydatki na finansowanie pomocy na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie.

Powiat, na terenie którego funkcjonują mogące przyjąć dziecko, rodzina zastępcza, rodzinny dom dziecka lub placówka opiekuńczo - wychowawcza, zawiera z powiatem, właściwym ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej, porozumienie w sprawie przyjęcia dziecka oraz warunków jego pobytu i wysokości wydatków na jego opiekę i wychowanie.

Zasady współfinansowania przez gminy pobytu dziecka w pieczy zastępczej:

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo w rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka — w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka — w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka — w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

Do wydatków na opiekę i wychowanie dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej zalicza się:

- świadczenie na pokrycie kosztów utrzymania dziecka w rodzinie zastępczej lub w rodzinnym domu dziecka;
- dodatek do świadczenia na pokrycie kosztów utrzymania dziecka;
- dofinansowanie do wypoczynku dziecka;
- świadczenie na pokrycie niezbędnych wydatków związanych z potrzebami przyjmowanego dziecka;
- świadczenie przyznane w związku z wystąpieniem zdarzenia losowego lub innego zdarzenia mającego wpływ na jakość sprawowanej opieki;
- środki finansowe na pokrycie nieprzewidzianych kosztów związanych z opieką i wychowaniem dziecka w rodzinnym domu dziecka lub funkcjonowaniem rodzinnego domu dziecka;
- środki finansowe na pomoc na kontynuowanie nauki i usamodzielnienie;
- środki finansowe na utrzymanie lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego, w którym zamieszkuje rodzina zastępcza zawodowa, rodzina zastępcza niezawodowa lub w którym jest prowadzony rodzinny dom dziecka, oraz środki finansowe związane ze zmianą tego lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego;
- świadczenie związane z remontem lokalu mieszkalnego w budynku wielorodzinnym lub domu jednorodzinnego, w którym zamieszkuje rodzina zastępcza zawodowa lub jest prowadzony rodzinny dom dziecka;
- wynagrodzenie wraz z pochodnymi od wynagrodzenia dla zawodowej rodziny zastępczej, prowadzącego rodzinny dom dziecka i osób zatrudnionych w rodzinie zastępczej oraz rodzinnym domu dziecka lub zajmujących się opieką i wychowaniem w rodzinnym domu dziecka;
- świadczenia dla rodziny pomocowej.

W przypadku umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo - wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo - terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 50% w trzecim roku i następnym latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej;

średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo - wychowawczej albo interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym.

Średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym stanowi kwota rocznych wydatków przeznaczonych na działalność tej placówki lub ośrodka wynikająca z utrzymania dzieci z poprzedniego roku kalendarzowego, bez wydatków inwestycyjnych, powiększona o prognozowany średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogółem, przyjęty w ustawie budżetowej na dany rok kalendarzowy, podzielona przez liczbę miejsc w placówce lub ośrodku, ustaloną jako sumę rzeczywistej liczby dzieci w poszczególnych miesiącach poprzedniego roku kalendarzowego. Ustalając średnie miesięczne wydatki przeznaczone na utrzymanie dziecka, o których wyżej mowa uwzględnia się odpowiednio wydatki przeznaczone na działalność centrum administracyjnego.

Odpłatność osób zobowiązanych za pobyt dzieci w pieczy zastępczej:

Osoby zobowiązane do odpłatności za pobyt dzieci w pieczy zastępczej to - rodzice biologiczni dziecka przebywającego w pieczy zastępczej lub rodzice osoby pełnoletniej, w tym również pozbawieni władzy rodzicielskiej lub których władza rodzicielska została ograniczona lub zawieszona.

Za pobyt dziecka w pieczy zastępczej osoby zobowiązane ponoszą miesięczną opłatę w wysokości:

1. przyznanych świadczeń oraz dodatków - w przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej spokrewnionej, rodzinie zastępczej zawodowej, rodzinie zastępczej niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka;

2. średnich miesięcznych wydatków przeznaczonych na utrzymanie dziecka w placówce opiekuńczo - wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym – w przypadku umieszczenia dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym

Za ponoszenie opłaty, o której wyżej mowa, rodzice odpowiadają solidarnie. W przypadku braku możliwości uzyskania od rodziców całości lub części opłaty, opłatę, ponoszą osoby dysponujące dochodem dziecka, w wysokości nie wyższej niż 50% kwoty tego dochodu. W przypadku powstania zaległości z tytułu nieponoszenia opłaty, za okres dłuższy niż 12 miesięcy wójt albo starosta przekazuje do biura informacji gospodarczej informację gospodarczą o powstaniu tej zaległości.

VII. ADRESACI PROGRAMU

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Lęborskim w latach 2020-2022 skierowany jest do:

- dzieci i młodzieży przyjmowanej i przebywającej w pieczy zastępczej,
- osób usamodzielnianych opuszczających pieczę zastępczą i ich opiekunów usamodzielnienia,
- rodzin zastępczych spokrewnionych, niezawodowych i zawodowych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka,
- rodziców naturalnych dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej,
- kandydatów do pełnienia funkcji rodzinnej pieczy zastępczej,
- osób i podmiotów realizujących zadania na rzecz pieczy zastępczej.

VIII. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Monitoring i ewaluacja będą polegały na zbieraniu i weryfikacji danych dotyczących zrealizowanych zadań w ramach Programu przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lęborku. Program będzie analizowany w procesie monitoringu, którego istotą jest badanie i weryfikacja realizacji jego kierunków działań. Monitoring programu odbywać się będzie poprzez bieżącą weryfikacją stopnia realizacji Programu, ocenę powstających wyzwań i zagrożeń, tak aby możliwe było dokonanie aktualizacji treści Programu w odpowiedzi na potrzeby społeczne lokalnego systemu pieczy zastępczej.

Podstawę ewaluacji stanowią:

- informacje od opiekunów, rodziców zastępczych i naturalnych dzieci i młodzieży przebywających w pieczy zastępczej,
- wypowiedzi i oświadczenia wydawane przez adresatów i partnerów Programu,
- plany pomocy dziecku, okresowe oceny sytuacji dziecka i oceny rodzin zastępczych,
- indywidualne programy usamodzielnienia,
- sprawozdania rzeczowe, finansowe i merytoryczne sporządzane w ramach realizacji zadań na rzecz pieczy zastępczej.

Kierownik Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie będzie raz w roku przedkładał Radzie Powiatu Lęborskiego sprawozdanie merytoryczne i finansowe z realizacji Programu, będące integralną częścią sprawozdania z działalności jednostki.

Spis tabel:

Tabela 1.	Wychowankowie pieczy rodzinnej i instytucjonalnej	26
Tabela 2.	Ilość rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych	27
Tabela 3.	Ilość rodzin zastępczych i dzieci w rodzinnych formach pieczy zastępczej w Powiecie Lęborskim w latach 2012 – 2019 (wg stanu na 31 grudnia danego roku)	29
Tabela 4.	Liczba dzieci opuszczających rodzinne i instytucjonalne	31
Tabela 5.	Liczba dzieci opuszczających rodzinne formy pieczy zastępczej latach 2012-2019.....	31
Tabela 6.	Liczba dzieci opuszczających instytucjonalne	32
Tabela 7.	Wydatki z budżetu Powiatu Lęborskiego na rodziny zastępcze	33
Tabela 8.	Współfinansowanie przez gminy pobytu dziecka umieszczonego	35
Tabela 9.	Współfinansowanie przez gminy pobytu dziecka umieszczonego	35
Tabela 10.	Ilość rodzin biorących udział w szkoleniu kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka w latach 2006 - 2019	38
Tabela 11.	Ilość dzieci przysposobionych z terenu Powiatu Lęborskiego w latach 2006 – 2019	46
Tabela 12.	Wykaz świadczeń i wynagrodzeń Powiatu Lęborskiego zrealizowanych na rzecz rodzinnych form pieczy zastępczej w 2019 roku	49
Tabela 13.	Wychowankowie usamodzielniani z rodzinnych form pieczy zastępczej, ...	55
Tabela 14.	Wychowankowie usamodzielniani z instytucjonalnych form pieczy zastępczej, ...	55
Tabela 15.	Limit rodzin zastępczych zawodowych w Powiecie Lęborskim w latach 2020 - 2022	68

Spis wykresów:

Wykres 1.	Wychowankowie pieczy rodzinnej i instytucjonalnej	26
Wykres 2.	Ilość rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych	28
Wykres 3.	Ilość poszczególnych rodzinnych form pieczy zastępczej w Powiecie Lęborskim	29
Wykres 4.	Ilość dzieci w poszczególnych formach rodzinnej pieczy zastępczej	29
Wykres 5.	Liczba dzieci opuszczających rodzinne i instytucjonalne	31
Wykres 6.	Wydatki z budżetu Powiatu Lęborskiego na rodziny zastępcze	33
Wykres 7.	Współfinansowanie przez gminy pobytu dziecka umieszczonego	34